

39. archy - ročníku 1937. sbírka IV.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

39. archy v prosinci l. Páně 1937 obsahují: .

Quem terra, pontus, sidera	1
Rilke: Básně	2
R. A. Schroeder: Básně	2
Abraham a Sancta Clara: Umění mlčeti	14
Hans Rossbach: Poslední byzantský císař	6
Günter Ralfs: Úvaha o sněhu a lásce	2
Artur Schroeder: Krakovské jesličky v nebi	4
Bartil Malmberg: Veliká země	6
Balmes: Umění jak dojít pravdy (pokračování)	4
Aikin Svealli: Rainer Maria Rilke	4
Podobizna Cypryana Norwida. Linol.	1
Administrativní zedina	3
Orientálních 4, liturgických 3	7

Uspořádal a vydal *Vilém Opatrný*: Praha-Strašnice 980.

ARCHY vycházejí čtyřikrát do roka. Předplatné na rok 30 Kč. Toto číslo 39. je za 7 Kč. Tiskem V. Horáka v Prostějově, V. Vokálka v Pardubicích, J. Muchy ve Velkém Meziříčí, V. Dvořáka v Mor. Budějovicích. Novinová sazba povolena řed. pošt a telegrafů v Brně č. 10013 - IIIa - 1937; podací úřad Stará Růže.

Quem terra, pontus, sidera

Ježž země, moře, nebesa
velebí, chválí, zvěstují,
Toho, jenž v trojím světě Pán,
v lůně svém chová Maria.

Hle, jemuž měsíc, slunce, vše
svým časem slouží oddaně,
skryl boží projat plodností
panenský život v něžných tmách.

Ó blaženého materství,
Nejvyšší, Syn tvůj, tvůrce náš,
v ručičce vesmír chovaje,
pod srdcem panny zavřen jest.

Buď zdráva, nebem zvolená,
ty matko z Ducha Svatého,
skrz lůno tvé byl zplozen nám
národy vytoužený Pán.

Přel. JAN DOKULIL.

Rainer Maria Rilke:

Dvě básně k šedesátým narozeninám Hanse Thomy.

MĚSÍČNÁ NOC

Jihoněmecká noc, všechna široká v zralém měsíci
a milá jako všech pohádek návrat,
s věže padá mnoho těžkých hodin
do jejích hloubek padá jako do moře, -
a potom šumění a zavolání obchůzky,
a na chvíli mlčení zůstává prázdné;
a housle pak (ví odkud Bůh)
se probouzejí a praví pomalounku :

Plavovlasá...

RYTÍŘ

Na koni jede rytíř v oceli černé
ven do šumícího světa.
A venku vše jest: den a údolí

a přítel a nepřítel a v sále znamení
a květen a děvče a hvozd a Grál
a Bůh sám jest mnoho tisíckrát
po všech silnicích rozstaven.
Leč uvnitř pancíře rytířova
za nejtmavějším zápolením
krčí se smrt a jest jí přemýšleti, přemýšleti:
Kdy čepel přeskočí
železnou ohradu,
cizí, osvobozující čepel,
jež z úkrytu mého
mne odvede, v němž tolik
shrbených trávím dní, -
bych posléze se protáhla,
a hrála,
a zpívala.

DÍVČÍ ZÁDUMČIVOST

Starého rytíře vzpomínám,
skorem jak staré průpovědi.

Přišel. Tak někdy přichází v háji
veliká bouře a tebe halí.
Odešel. Tak nechává tě žehnání
velikého zvonu o samotě
často prostřed modlitby...
Tu do ticha bys křičel rád
a přece pošeptmu jen do něj pláčeš,
hluboko v svůj chladný šat.

Starého rytíře vzpomínám,
jenž daleko v zbraních se ubírá.

Jeho úsměv byl tak měkký a jemný:
jako lesk na staré sloni,
jako tesknice, jako vánoční chumelení
v tmavé vsi, jak kámen tyrkysový,
kol kterého samé perly se řadí,
jako záře měsíční
na milé knize.

POSLEDNÍ

Nemám otcovského domu,
ani jsem ho neztratil;
matka má mne porodila ven
do světa.

Tu stojím nyní ve světě a jdu
do světa vždy hloub,
a mám své štěstí i mám své hoře
a mám obojí sám.
A přece jsem leckoho dědicem.

Třemi ratolestmi rod můj kvetl
na sedmi zámcích v lese,
a unavil se svým erbem
a byl už příliš stár; -
a co mně zůstavili a čeho nabývám
k starému statku, jest bez vlasti.
Ve svých rukou, na svém klíně
jest mi to držeti, dokud neumru.

Neboť co vystavuji,
ven do světa,
padá,
jest to jako postaveno
na vlnách.

R. A. Schröder

VÁNOCE

V soumravných temnotách se toulám rád
když hvězdy v noc se noří.

Stráž jejich nad každyčným doškem chat
tichými ohni nespočetně hoří.

Ta krása nesčíslných množství hvězd
úchvatných v nehybnosti,
mě po celý rok vede nebezpečím cest
jak otců nehynoucí ctnosti.

Na věštcí jediném žádoucí zrak pak spočine
a srdce schvátí vroucí naděje,
že rozradostněn vykročím, až lehce pokyne
ku bráně Panny Marie.

JEN STÍN

A kdyby hoře stokrát zpochmurnělo
vždy vím, co žádný nitru nepoví.

– Zde čekám, vyhni se!, to moje tělo
leží tu, ať neklopýtneš v jeho stínoví.

Když duše mé se dotkne stínu van,
van světla, kde Tvá bytost prodlévajíc sní,
pak nade mnou se sklene tiché noci stan
a zazáří jak rozbřesk slávy polední.

PŘESVATÁ TVÁŘI

Přesvatá tváři,
neměnná, věčná,
nad světem,
za světem,
přesvatá tváři,
zjev se z nekonečna;
nad stanem zazáři
hvězdo a růže nad pažitem.

Tiše na tebe zírám
do modra nad sebou,
nad světem,
za světem,
kde světu odumírám,
sám a sám jen s tebou;
Tvůj růžový pel stírám
hvězdo a růže nad pažitem.

MODLITBA

Bože, můj zrak i srdce odevzdané
jsou připraveny ke Tvé chvále;
vždyť věčné těkání, jež nikdy neustane,
jest jenom touha, velebit Tě stále.

Jest oko ztraceno, kam zář Tvá nepadá,
ve víru náhod se jen noha brodí,
a místo naděje nás omrzelost přepadá,
z lásky jen svár se všude rodí.

K nám do tmy, jež nás rozděluje,
z nádhery Své nám světlo sešli jen;
tu jako na počátku tvor se zaraduje
a s úsměvem Ti řekne: jsem spokojen.

DOBROU NOC

Můj hořký pláč úsměvem obdaříš,
jak k děcku ke mně hovoříš,
jak k děcku, které v bázni usíná
když noc své oči v duši upíná.

Pane, noc nemůže mě děsem spít,
je vlastně dnem, je denní svit,
jenž za noci jen slabě pomrkává,
když den Tvůj, Tvůrče, opět vstává.

Dej proto odvalu, bych nepříteli odolal
a v třesku zbraní vezdy zpřímá stál,
po bitvě prohrané bych okusil Tvou moc,
až usměvavý pokyneš: „Dobrou noc“.

VE STÍNU

Práh sotva zříš a stopu stírá den
a přec tě práh i stopa vítá zas.

Tvé stopy sten
je stínem zasažen,
Tvým stínem rozlévá se jas!

Jas jitra pozvídá svou bílou tvář
a v rozbřescích procítá mezi kvítím.

„Jsem temný šlár”,
dí každá zář;
temnota veškerá však vypráví: „Svítím”.

JIDÁŠ IŠKARIOTSKÝ NEUMĚL NIC SMLČET

Když chtěl náš požehnaný Spasitel na hoře Táboru ukázati a zjevití svou nesmírnou slávu, nevzal s sebou jiného než Petra, Jakuba a Jana, ostatním apoštolům bylo zatím zůstatí pod horou a čekati naň, což Jidáše skoro jaksi hnětlo, protože si pyšně o sobě namluvil, že jest z nich nejlepší a že by se proto nemělo nic díti bez něho atd. Avšak božský Mistr pojal jen tyto tři jmenované k tomuto vznešenému úkonu jen proto, že chtěl, aby se o tom mlčelo až do jeho slavného zmrtvýchvstání. Viděl však, že tito tři umějí ze všech nejlépe držet hubu. Jisto jest, že kdyby Iškaríot byl býval přítomen, nebýval by to smlčel, ale byl by to všude ve společnostech a v tajných schůzkách židovských tlačal a vyžvanil; a právě z téhož důvodu Pán přikázal apoštolům, aby mu připravili v Jerusalemě místo, kde by s nimi mohl jísti velikonočního beránka, ale příbytek a patrona, u něhož se chtěl

uhostiti, neřekl: protože Jidáš, jenž byl tehdy přítomen, byl by to bez dlouhých okolků Židům pověděl, neboť neuměl, vedle všech jiných nectností a hříchů, nic smlčeti.

Daedalus umělec, Glaukus umělec, Polykletus umělec, Fidias umělec, Buonarotti umělec, Zeuxis umělec, Parrhasius umělec, Albert Dürer, umělec, Jan Guttenberg umělec a bez počtu jiných. Což pak to není umění, co vynalezl k nesmrtelné chvále Němec Guttenberg, jehož velikým vtípem bylo objeveno tiskařství? Není to umění, co dokázal kdysi Albert Dürer v Norimberce, když nakreslil volnou rukou uhlem kruh, který se nedal lépe udělat kružítkem? Není to umění, když slavný Zeuxis namaloval vinné zrnko, že i ptáci přiletovali a dobali do něho? Není to umění, když Parrhasius namaloval záclonu tak opravdově, že i sám Zeuxis žádal, aby ji odhrnul, ať uvidí to umělecké dílo? Tato a všechna jiná jsou krásná umění, vznešená umění, slavná umění, ale mlčení jest větší umění než malování, než vyřezávání, než tištění, než rytí, než tesání, než lití, než řezání, než ražení.

Člověka učí sice tomuto umění od dětství, ale ani

tisící ho nechápe tak, aby mohl býti pro ně nazván dovedným. Už dítě v kolébce, v této kolísavé postýlce, které teprv několik dní zírá na svět, vybízí matka nebo chůva svým Hajej dadej, aby mlčelo. I příroda sama dopřává člověku dříve viděti, slyšeti, čichati, chutnati, cítiti, ba i choditi, než mluvití, neboť jazyk se rozvazuje dítěti takřka naposled, čímž nás příroda zrovna nutká k mlčení. Přes to však mlčení jest řídké umění.

Patriarcha Abraham dostává od všemohoucího Boha rozkaz, aby mu obětoval na hoře svého jediného syna Izáka; tehdy bylo Izákovi 24 let. Abraham se odebírá beze všeho meškání v noční hodině ze svého místa, zvaného Barsabé, a spěchá přímou cestou se svým synem a se služebníky k hoře Kalvarii, kde mu Bůh ohnivým sloupem naznačil, že tam mu má býti přinesena ta oběť. Jistě že ten zbožný patriarcha to všecko ohlásil Sáře, jako své nejmilejší a nejdražší paní manželce, a vyjevil jí dopodrobna svou zamýšlenou cestu i její příčinu? Nikoliv, nikoliv, nevěděla dočista nic, neřekl jí ani slovíčka o tom důležitém kroku, protože si myslel, že taková tajná věc se nemá nikomu svěřovat ani vyžvatlávat. Sáře však pře-

ce, vždyť jest to tvá žena, milý Abrahame, té bys to měl, jářku, vyjevit? Žena sem, žena tam. Je velice zbožná. Zbožná sem, zbožná tam. Nebude ji to ani trochu trápit. Trápení sem, trápení tam. Ale k čemu pak tohle, Abrahame? Nedovedla by o tom mlčet, odpovídá on, nedovedla by držet hubu, protože ženské se nevyznají v Opera Taciti. Ó můj svatý patriarcho! býval bys jí mohl přísně uložit, aby toho živé duši nevyjevovala: „Mezi námi řečeno, ať o tom do smrti nikdo nezví atd“. I ano, mezi námi řečeno! Sára by to nedovedla svému nejmilejšímu synovi zatajit: „Ale mezi námi řečeno, milé dítě“, bývala by řekla. Izák by to býval vyjevil nejspíše některému ze služebníků, svému největšímu důvěrníkovi: „Ale mezi námi řečeno, hochu, ať to dál nepřijde“. Tento by býval v tichosti pošeptal tuto novou zprávu některé děvče, možná komorné, kterou nad jiné rád vidí: „Ale mezi námi řečeno, milá panno, ať to dál nepřijde“. Ta duše by nebyla dovedla ani tak dlouho mlčet, jako zvony na Veliký pátek, ale byla by to všude roztrousila. I bylo by z jednoho Mezi námi řečeno. Všude řečeno a celé to jednání by tudíž bylo rozhlášeno po sousedech a přátelích, kteří by

pak bývali hledali, kde by se dalo, možnost a příčinu, aby takové oběti zabránili. Abraham, aby se vyhnul všemu tomuto zlému, nechtěl to svěřit ani živé duši, nýbrž zastřel to mlčením. A to jest umění.

O svatém Aldebrandovi, o svatém Guthlarovi, o svatém Františku z Assisi, o svatém Gandulfovi jest známo, že měli takovou moc nad vlaštovkami, že jich tyto ptáčky i poslouchali. Ale nikdo netrpěl od těchto domácích švitořilů tolik jako Tobíáš ve Starém zákoně. Když si jednou ulehl všecek unaven ve vlastním domě na lavici, padlo mu z vlaštovčího hnízda teplé lejno do očí, od čehož nadobro oslepl. Toto veliké neštěstí zavinila vlaštovka, tato domácí švitořilka. Ale denně se ještě natropí a napáchá na všech stranách po světě velice mnoho zlého, ne tak domácími švitořilky, ale žvanily.

Samson byl sám tak silen, že vyschlou oslí čelistí pobíl tisíc Filistinských; a tuto svou sílu měl od všemohoucího Boha, a ne, jako někteří si ji vypůjčovali, ale jen na čas, od ďábla. Tak jako roku 1626 bylo velice mnoho sedláků, počtem přes 60.000, v Horních Rakousích, jejichžto drzá zpupnost na-

tropila nesmírných nepokojů v zemi; v nezkrtném vzteku zabírali a plenili kláštery, města a městečka, spoléhající jediné na svou sílu, neboť většinou se učinili pomocí Satanovou nezranitelnými, jak se obecně říká, že ani z pistolí ani z mušket koule jich neprorazila; až se konečně našla duchovní pomoc, čímž se Satanovo kouzlo zmařilo a sedlákům kůže povolily. Samson měl tedy docela odjinud svou sílu, neboť byla od Boha a ne od zlého nepřítele, který se nemůže vychloubat žádnou silou, protože ho zažene a na útěk obrátí dech, jakž viděti mezi jinými obřady při křtu dítěte. Ze Samsona hrdiny, vítěze, z postrachu Filistinských, z válečného knížete, vojevůdce, slávy všeho lidu Israelského co pak se stalo? Zajatec. Co víc? Slepec. Co víc? Nešťastný ubožák. Co víc? Otrok ženštiny. Co ještě? To by už bylo dosti, přece však ještě víc; co pak? Blázen. Ten to dopracoval. Dříve vítěz, potom slepec. Fuj! Dříve ho každý chválil, potom si každý z něho blázny tropil. Fuj! Dříve zápasník, potom jako nějaký medvědník. Fuj! Dříve všecko a všecko pro jeho vlasy, potom si dělali z něho jen blázny, neboť jinak s ním nejednala knížata Filistinská. Fuj! Fuj! a ještě jednou

Fuj! Odkud pak všechno toto zlo? Odtud, že nedovedl držet hubu; odhalil a vyjevil Dalile tajemství své síly atd. „Ale mezi námi řečeno, můj anděle; nech to jen u sebe, mé srdce; ať se to nedostane dál, můj poklade; řekli jsme si to sami, můj živote.“ Ó Samsone, jaký jsi ty blázen! Což pak nevíš, že ženská ponese spíše cent olova než tři loty tajemství? Což pak nevíš, že ženská udrží tolik tajemství, co soudek bez obruče vody? Což pak nevíš, že lze lehčeji zarazit mlýnské kolo než ženský jazyk? Jakmile vejde slovo ženské uchem, klepá ihned na dveře u huby a žádá za průchod. Mlčení jest umění, to se tak hned u ženských nenalezne. Nemini dixeritis. I neměly by se svěřovat tajnosti ani vlastní ženě, ani té nejmilejší? Nemini. Ani nejlepšímu příteli? Nemini. Ani tomu nejdůvěrnějšímu bratrovi? Nemini, neboť jak pak chceš, aby to jiný u sebe zachoval, když ty to sám nemůžeš u sebe zachovat? Jakž pak žádáš, aby ti jiný byl věren, když ty sám sobě věren nejsi? Jakž pak čekáš, že to jiný smlčí, když ty sám to nemůžeš smlčet? Nemini.

Petr lovil po celou noc, lovil tolik hodin po sobě, lovil nahoře, lovil dole, lovil uprostřed, lovil zde,

lovil tam, lovil okolo, lovil dokola, lovil vlevo, lovil vpravo, lovil před půlnocí, lovil po půlnoci, ale neulovil nic: ani veliké ani malé ani prostřední ryby, ani kostečky rybí, nihil. Dnes jest rybolov mnohem zručnější a daří se mnohem lépe. Když přijde pán z radního sezení domů, jme se paní brzy loviti, i když není půst. „Děťátka, praví, jak jste to dnes tak dlouho seděli? Za chvíli vám bude třeba kalhoty plechem podšít, aby se tak neroztrhaly; jest jistě uprázdněno kolik babičských míst, že s tím chodíte tak pomalu. Srdečko, loví žena dále, co jsi tak na mne zlý; jiní muži mají daleko větší důvěru ke svým ženám, našinec neví ani tolik, jak baba, co peče na ulici kaštiny, a přece jsem paní radňová.“ Neloví dlouho a uloví brzy, co? To a to. „Nediv se, praví on, dnes se projednávalo v radě, co si počítí (ale mezi námi řečeno, jako ve zpovědi), protože jeden svatý muž prorokoval, že letos bude tak ukrutná zima, že i vzdechy, co jdou ze srdce, cestou zamrznou; ale mezi námi řečeno, rozumíš mi?“ Netrvalo to ani čtvrt hodiny, a po celém městě, které se vyrovná velikostí a krásou skoro městům, se nemluvilo o ničem jiném než o kožiších tolik, že za půl dne nezbylo dvěma kožešníkům

zboží ani za krejcar; neboť ona, paní radňová, to svěřila tajně své kmotře, tato zase jiné, ale všechno důvěrně, ta třetí nemohla také dlouho chodit obtěžkána tím tajemstvím, takže za tak krátkou dobu se toto tak studené proroctví zvědělo na všech místech.

Bylo by žádoucno, aby každý radní byl takový a nevěsil všechno, o čem se v radě rokuje, své ženě doma hned na nos, nýbrž spíše aby její zvědavost odbyl podobnou bajkou, poněvadž z takového vyjevení vzejdou pak tyto různé škody; protože ženám se zdá skorem nemožným, aby smlčely nějakou věc, zvláště byla-li jim svěřena jako tajemství. Neví se o žádné pevnosti, které by bývalo tak neobyčejně a podivuhodně dobyto jako města a královské residenční tvrze Jericha. Neboť slavný kníže, válečník Josue, ho nedobyl kartounami, ale pozouny, když dal šest dní za sebou na rozkaz boží každý den jednou nositi archu Hospodinovu nebo svatou schránu úmluvy kněžími okolo města; mimo to šlo sedm jiných kněží, z nichž každý troubil na troubu, před zmíněnou archou. Zároveň bylo přísně zakázáno, aby po těchto šest dní nikdo nepromluvil ani slovíčka, ale sedmého dne aby

všichni spolu křičeli. S tímto lidem Israelským bylo veliké množství žen, a ty že mají celých šest dní mlčet? Šest dní ani slova nepromluvit? Milý pane vojevodo Josue, to se zdá nemožným, to nedokáže nikdo, buďsi to kdo chce. Šest dní? Kdyby šest hodin držely huby, mohlo by se to vyhlásit za div a zázrak. Šest dní ani slova nepromluvit? To zkrátka u žen není dočista možno. Bylo by třeba na každou hubu přivěsit zámek a slova by se přes to drala koutky. Sylveira píše, že podle výpovědi Židů Josue všechny ženy z armády odklidil a zároveň dal rozkaz, aby se sedmého dne zase dostavily, protože ten sedmý den bude dies vociferationis, den křiku a jásotu, neboť jemu samému se zdálo nemožným, aby ty ženy tak dlouho mlčely; že však ten sedmý den byl určen s všelikou pílí za slavnost povyku a plesání, proto k tomu povolal ty ženy v tom mínění, že nikdo nepomůže takový den lépe slaviti nežli ženy.

Nu a když tomuto pohlaví není mlčení naprosto něčím přirozeným, jak nerozvážně si počínají všichni takoví, kteří jim svěřují nějaká tajemství; jak jest to převrácené, když ženské vědí úradu dřív, než se věc uvede ve skutek! Tak se namnoze stává, že

po takovém vyjevení se mnoho věcí dá račím krokem, ba často je opak zmaří.

Nemini dixeritis. „Ale ona jest, pravíš, má nejlepší, nejdůvěrnější přítelkyně“. „To všecko nevadí, pravím já, neboť může nastati chvíle, že se stane tvou nepřítelkyní, a pak všecko vyjde na světlo, cos jí někdy nebo vůbec svěřil“. Kdož víc miloval Josefa než Putifarova žena? On byl jedinou její zřítelnicí, on byl jediným předmětem jejich myšlenek, on byl jediným pobytem jejího srdce. Její zření bylo na Josefa, její mluvení bylo o Josefovi, její myšlenky byly o Josefovi, její sny byly o Josefovi. Když však se jí dostalo na její opovážlivou žádost odmítavé odpovědi a v rukou jí zůstal Josefův plášť, ne jeho nevinnost, tehdy se to krásné počasí změnilo v pošmournost, tehdy se hůl Mojžíšova obrátila v hada, tehdy se stala úhlavní nepřítelkyní, a kdyby bývala věděla o nějakých vraždách Josefových, bývalo by to zboží musilo na trh. Stáváť se velmi často, že věci potají svěřené, které byly mnoho let a dlouhou dobu skryty, utajeny, zahaleny, zamlčeny, takto se odhalily, z čehož potom vznikla a vzniká největší nenávist, nezničitelné zášti, nenasytná mstivost a všecka

možná zla. Pročež velikým a užitečným uměním jest mlčení.

David vystoupil od ovčí kůže ke královskému purpuru, toť mnoho; zaměnil pastýřskou hůl za žezlo, toť mnoho; za umaštěnou čepici dostal korunu, toť mnoho. Dostane-li se někdo od ovcí za správce, a to za správce celého království, to není maličkost; dostane-li se někdo z chatrče za hlídače, a to k ochraně země i lidu, to není nic špatného; dostane-li se někdo od ohníka za panovníka, a to nad městy i provinciemi, to není obyčejná věc. Před tím byl chudák a pak se stal pánem celé armády; dříve byl pastuchou na poli, potom dokonce velitelem v poli, dříve byl malý z lidu, potom však hlava všeho lidu. Zdává se mi skoro, kdykoliv chemik promění měď ve zlato, kdykoliv se z obyčejné skopovice stane pergamen, na který se napisují papežské bully a císařské patenty, že jest to skorem tak, jako když zlá, temná, a páchnoucí mlha vystupuje ze země a pak se promění v krásný skvoucí oblak. Slovem: David se dostal vysoko, ale málo chybělo, velmi málo, že by byl zase všecko ztratil; koruna i trůn, země i důstojenství, lid i kořist se octly na vahách. Bylo mu

opustiti vlastní sídelní město a pěšky odtamtud utíkat. Všecek lid byl na straně Absolona, tohoto ctižádostivce, ne však počestného člověka, když chyběl jen chlup a byl by za liščí ohon dosáhl žezla. Ale z jakého kořene tak darebné kvítko? Z jaké studně tak kalná voda? Jaké kladivo ukulo tak veliké hoře? Všecko toto soužení, všecka tato obecná vzpoura neměla jiného původu než vyjevení skrytých věcí. Neboť jak David poslal svému vojevůdci štafetu, kterou mu v největší tajnosti poroučel, aby z jistých příčin postavil Uriáše do předu vojska, by dostal co proto, tu Joab ukázal ten list svému největšímu důvěrníkovi, ale s tím, aby to uchoval pro sebe; ten druhý to svěřil opět dobrému příteli, ale sub rosa; tento podobně několikrát jinému, avšak, aby se to dál nedostalo. Zanedlouho tedy se o tom mluvilo hlasitě po celé armádě a toho si drzý Absolon ze srdce přál, protože tím lidu ukazoval, jakého to mají povedeného krále, a zmohl tolik, že takřka všichni se ho přidrželi a Davida opustili.

Nemini dixeritis. V jednom předním rakouském městě zemřela zámožnému kupcovi žena. Služebná, jež byla už hezký čas v domě, znala pěkně

jmění svého pána a mohla mimo to lehce uhádnouti, že pán vstoupí v nové manželství, protože byl v nejlepších letech a nemohl sám hospodářství spravovati; i pomyslíla si, že by neuškodilo, kdyby na tom trhu dovedla uchytit nejlepší zboží. Ale že jí její chudoba mařila všecku naději, usmyslíla si to provést chytře a lstivě: i jala se dělati v noci ducha, chvílemi šramotila, nařikavě zhluboka sténala, což tomu dobrému, velmi zbožnému vdovcovi mnohokrát odňalo spaní a nahnalo nemalého strachu a zděšení; takže s tím šel i dál a ptal se v tom o radu duchovních, kteří ho pak opatřili různými svcenými věcmi usoudivše také, že bude dobře a záhodno, aby vykonal důkladnou zpověď, šel k přijímání a pak se bez bázně a rozhorlení ducha zeptal, kdo jest a čeho žádá. Ten dobrý muž to všechno pečlivě vykonal a jakmile se duch poté opět v noci ohlásil, tázal se ho, ač ne bez třesení, jakž lze lehce uhádnout, kdo jest? „Ach, ozval se a odpověděl duch, ach, jsem tvá nedávno zemřelá manželka“. A on se ptal dále, zda jí lze pomoci a jak? „Ach ovšem! Trpím na onom světě nesmírné trýzně a muka pro hříchy, jichž jsem se dopustila, a mohla bych býti snadno vysvobozena

z tohoto tak bolestného žaláře nekonečnou dobrotou Boží, kdybys ty při svém příštím sňatku nehleděl na mrzké bohatství a pomíjející peníze, nýbrž více na milou ctnost, kterou má zvláště tvá služebná, neboť její blahovolné srdce a dobré svědomí má u všemohoucího Boha velikou cenu a líbí se mu velice. Ach! Ach!" A s tím duch zmizel. Tomu zbožnému muži nezáleželo na ničem tolik, jako na vysvobození jeho nebožky ženy, neboť žili spolu u veliké lásce a v nerozlučné jednotě; proto se na druhý, na třetí, na čtvrtý den rozhodl, že si vezme svou vlastní děvečku a nedá se žádným zrazováním přemluvíti. Jistota byla nyní oba- polná a bylo by se teď všecko té děvečce zdařilo, jen kdyby byla držela na uzdě darebnou mrchu, svou hubu. Toto tajemství ji tlačilo a tísnilo na prsou víc než silný zasedlý katar, byl to lék, který by byl sám sebe překonal, leč srdce nedovedlo tohoto tak dobrého jídla pocty samo strávití, i přizvalo si k tomu jazyky. Netrvalo to dlouho a svěřila ten tajný úskok své nejlepší přítelkyni. Ta se sice zdála rozenou Sestrou Fidelitas, nemohla to však smlčeti asi ze závistí, že její společnice bude povýšena k tak velikému štěstí: pověděla

to několika jiným, takže ta celá komedie vyšla na světlo, a ona nejen ztratila tak toužebný sňatek, ale i službu, ztratila dobré jméno, ztratila všecko. Těch několik Ach! Ach! jimiž chtěla svého dobrého pána obloudit, dostala nazpět za svatební věno. Jest tedy mlčení uměním, jemuž se dokonce nemůžeme naučit, zvláště ne ženské.

Jest obecná výpověď učitelův, že si náš milý Pán přál, aby jeho slavné vzkříšení bylo všude rozhlášeno, a to brzy, bez všelikého meškání; proto nevyvolil k zjevení tohoto velikého tajemství žádných mužů, nýbrž ženy; jak známo, svaté ženy, které přišly k hrobu; neboť i on viděl, že taková novina se nedostane mezi lidi dřív než skrze ženy.

Když choť císaře Sigmunda dala naraziti jistou zlatou minci, jejíž nápis se císaři nelíbil, domlouval jí proto poněkud, což způsobilo nemalou mrzutost, pročez někteří krivopřísežníci doufali, že dostanou císařovnu Marii na svou stranu, i vyjevili jí svůj zámysl, a ona k tomu nejen svolila, ale byla jim ještě pomocna radou i skutkem, jak by mohli v noci nejpohodlněji císaře dostat, když bude u ní spat. I byli ti opovážliví rebelové proto dobré mysli, doufajíce, že zmohou to zlé, co zamýšlejí.

Zatím však bylo jejich tajemství císařovně odhaleno, ovšem generis feminini, a ona celý ten průběh (jakž bylo v tomto případě docela v pořádku) císaři dopodrobna oznámila. Když pak v noci chtěli ti nelidští tovaryši svůj vražedný čin vykonati, nebylo už císaře v lůžku, a hned, jak se rozbřesko, stihl je zasloužený trest. Ač zmíněná císařovna jednala velmi chvályhodně a svědomitě, vyjevivši tento tajný úklad, přece jasně vysvítá, že kdo chce nějakou věc udržeti v tajnosti, nemá jí nikomu svěřovati; neboť jakmile něco zvědí dva, už jest to u nich v nebezpečí.

Když ten slavný vojevůdce poslal vyzvědače do Jericha, uchýlili se k Rahab, ženě de communi non virginum. Ta vedla sice velmi nepočetný život, přece však měla útrpnost s těmito muži, a kdyby jí nebývala měla, a svou ženskou chytrostí nebyla ty lidičky ukryla, byla by to zaplatila životem. Nuže, když takovou pomocí vyvázla z nebezpečství a oni už napřed s ní vešli v úmluvu, že při dobytí města ušetří tohoto jejího domu a všeho, co v něm jest, tehdy několikrát opakovali: Ale prozradíš-li nás a vyneseš-li tuto věc mezi lidi (Jos. 2), pak ani my nezachováme, co jsme ti při-

sáhli a jaké jsme ti dali slovo. Tito lidičky zkusili dostatečně upřímnost Rahabinu, lásku této ženy, její velikou pomoc a zvláštní ochranu v největším nebezpečení: proč pak se ptají znovu, zda chce tu věc zachovat v tajnosti? Abulensis odpovídá, že i když se jim dostalo od ní tolik dobrého, přece se ještě při tom rozpakovali, zda to bude moci smlčet. Jako by bylo ženě skorem nemožné držet hubu!

Ať tomu jakkoliv, jest přece lépe, když se jim nesvěřují tajné věci, na kterých mnoho záleží. Jan Herold vypravuje ve svém Sermonariu a rovněž Valerius Venet ve svém Prato Fiorito fol. 321, že se kdysi mluvilo v jednom ženském klášteře o zpovědi, jak velice svaté a spasné jest to dílo, při tom však věc ne jen tak lehká, a zvláště ne pro duchovní a Bohu zasvěcené panny, musí-li všechny své hříchy a lidské slabosti jednomu zpovědníkovi odhalit, při čemž vrozený a zrovna povahový stud nemálo trpí. Bylo by prý přece lepší a záhodnější, kdyby se mohly vespolek zpovídat a zpovědi slyšet, aby tak ty chyby těm mužům vyjevovány nebyly: ba byly přesvědčeny, kdyby se to vážně předneslo u apoštolské Stolice, že by

přesvatý Otec najisto tu spravedlivou prosbu vyslyšel. Přemílaly to tak dlouho, až se nakonec jednohlasně rozhodly, že zvolí ze své kapitoly všemi hlasy dvě, které se o tu zamýšlenou věc úsilně v Římě přičiní; i zvolily pak brzy k tomu úkolu dvě takové, u nichž viděly víc rozumu a náležitou výmluvnost, a ty se pak vydaly bez meškání do Říma, tu věc u svaté Stolicе předložily, ba dokonce ústně přednesly tu potřebu jeho Svatosti papeži, z čehož svatý Otec lehko uviděl, že jest to pokušení Satanovo a přirozená zvědavost tohoto pohlaví; dal jim však přes to velmi příznivou odpověď a spolu zavřenou nebo zamčenou krabici s příkazem, ať jí Bůh uchovej, neotvírají, nýbrž časně zrána mu ji zavřenou zase vrátí, že pak bude ochoten a hotov žádost jejich vyřídit. I vydaly se ty dvě zbožné Sestry ne bez zvláštní útěchy domů, kde byly na čas ubytovány; ale to bylo s obou stran dotazování a vyptávání a zpytování a lovení, co asi v té krabici jest? Jedna pravila: Otevřme ji a podívejme se, co tam přec jest, jistě to nebude obyčejná věc. Ó né, namítala druhá, dětinská Sestra, to nesmíme udělat, protože nám to sám papež zakázal. Zvědavost však pudila obě

tak dlouho a tak silně, že nakonec tu krabici otevřely, a hned vyletěl ptáček tam zavřený, což je poněkud dolekalo; i musily proto v té nesnází na druhý den u jeho Svatosti svou vinu vyznat i on jim pak na jejich slabost a ženskou zvědavost dostatečně ukázal, při čemž se jejich neprozřetelné žádosti vysmál, jak nejsou schopny slyšeti zpovědi, protože by nedovedly nic smlčet; a když by se měla jedna druhé zpovídat a pak by vznikla mezi nimi neshoda, vyšla by všechna tajemství na jevo, i zvědělo by se to nejen v celém klášteře, nýbrž vypravovalo by se o tom hlasitě po celém městě. S takovou odpovědí byly ty milé Sestry odpraveuy a donesly ji také nazpět do kláštera, ale o otevření té krabice nějakou dobu nemluvily, až posléze přece to také k své vlastní hanbě vyjevily.

Nemini dixeritis. Jest však podobně také mnoho mužů, kteří nedovedou nic smlčeti. Consilium má sice jméno od sileo, totiž mlčím, jest však bohužel nemálo consiliariů, kteří k převeliké úhoně a škodě celého království, země a provincií, celé obce, často tajné věci vyjevují. Kolika neštěstím by se léta po sobě ušlo, kolik šťastných postupů ve válce

by se za našich dnů u nás učinilo, kdyby nebyli takoví křivopřísežní jazykové a péra nepříteli všecky naše záměry a rozpočty odhalili! Není jen povinen zpovědník mlčeti o všech hříších mu svěřených, a nemůže ho dokonce ani římský papež ani katolická Církev od toho dispensovati, nýbrž musí spíše tisíc a tisíc nejtrpčích muk i smrt vytrpěti, než by jen nejmenší maličkost vyjevil. Proto jednal velmi svatě Jan Nepomucký v Praze v Čechách, kterého český král Václav nejrozmanitěji donucoval, jen aby zjevil, co se mu zpovídala královna, jejímž byl zpovědníkem; ale že to naprosto odepřel, byl na rozkaz bezbožného krále usmrcen a uvržen do řeky Vltavy, která však ihned z vůle Boží vyschla na místě, kam ten svatý muž padl, a každému dovolovala svobodný přístup, by mohlo býti to svaté tělo důstojně pohřbeno. Není, pravím, povinen jen zpovědník mlčeti o všem, co mu bylo odhaleno, nýbrž také každý rada, a prohřešuje se těžce, vyjevuje-li tu neb onu věc, o níž bylo v radě rokováno, někomu mimo ni; ano všecka nenávist, závist, hněv, záští, škody a jiná zla, jež z toho vznikají, budou takovému žvatlavému jazyku přičtena, a takovým bude vydati před spravedlivým

božským Soudem svého času nejpřísnější počet. Všecky sekretariáty jsou pod těžkým hřichem povinný věci tajemstvím uzavřené co nejlépe skrývatí a nikomu o tom nic neříkati, vidí-li, že by takovým vyjevením jedné neb druhé straně vzrostla nějaká škoda.

Nemini dixeritis. Mlčení jest umění, ale kazívá je velice často víno. Slovo víno se počíná písmenem v a jest věru příliš pravdivo, že nejvíce ové se rodí z vína, užívá-li se ho nestřídmě. Když dobrý a spravedlivý patriarcha Noe příliš hluboko nahlédl do džbánu a opil se vínem, tehdy ho jeho opovážlivý syn potupně obnažil a tak bylo hanebně odkryto, co počestná příroda sama žádá zakrývat. Ale stává se věru často, že víno obnažuje věci již dlouho ukryté. Ucítí-li mušle a ústřice horko, otvírají hned hubu; když se člověk rozpálil přebytečným pitím vína, má otevřeno srdce i ústa. Začne-li víno v nádobě pracovat a se kvasit, pak musí všecko; i od spoda ze dna, zátkovou děrou ven; když víno začne v člověku působit, žene všechna Secreta a skryté věci hubou ven. Nemá-li mlýnské kolo zavlažení, stojí tiše, ale když na ně silně proudí, začne se točit a nadělá mnoho kle-

potu. Pokud jest člověk střízliv, hýbe se jazyk málo, ale polévá-li se silně vínem, nestojí tiše, klapoce tak dlouho, až vytřepe všecka tajemství; pročez není lepšího mučidla než víno, neboť to přivede lidi bez zvláštní námahy k všelikému přiznání. Skrabe se leckdo věru často zrána za ušima, protože den před tím při skleničce vína příliš mnoho mluvil.

Před novým musila býti ve starém Zákoně na rozkaz boží archa úmluvy velmi mnoho záclonami ve svatostánku zastřena, aby na ní nemohl každý hleděti. Za těchto dob by měla také být arcana podle práva jako arca ukryta a zahalena, ale víno jest tak drzé a nestydaté, že i sto záclon oderve. Samson odnesl brány města Gázy a město bylo otevřeno; víno není ani o vlas slabší, neboť velmi často odklízí dveře od srdce i od úst, a tak obojí bývá otevřeno ne bez veliké škody.

Mlčení je umění a mají se mu především také učit klášterníci a osoby řeholní. Klášter má býti jako úl, v němž jsou tito malí medoví okřídlení stále v práci a mají tak krásný pořádek ve svém řízení, že i nejlepší obec by se od nich ještě mohla učit. Ke své královně se chovají velmi uctivě až tak,

že ji dokonce nosívají na zádech, unaví-li se dlouhým letěním. Uprostřed úlu jí stavějí zvláštní krásnou residenci, která velikostí a úpravností daleko převyšuje příbytky ostatních; má stále kolem sebe družinu, která ji doprovází jako bdělá osobní stráž svou výsost. Bez jejího dovolení se nesmí žádná odvážit z klauzury; většinou visituje buňky ostatních a dává bedlivě pozor, aby se nikdo neoddával zahálce; najde-li se někdo mezi jejími poddanými, že utíká práci, nebo ji aspoň koná velmi liknavě, bývá bez meškání potrestán. Své mrtvé vynášejí v nejpěknějším pořádku ze svých obydlí a doprovázejí je smutečným a žalostným zpěvem, záležejícím v bzučení a hučení. Všecky včely mají také podle výpovědi svatých učitelů věčné panství, neboť není mezi nimi samečků ani samiček, neznají také od přirozenosti žádného spojování, ale plodí své mladé beze vší poskvrny. Sumou: Boží moudrost a všemohoucnost se neukazuje takřka ani ve velikých zvířatech tolik, jako v těchto drobných zvířátkách. Zvláště mají mezi sebou ten chvályhodný způsob a obyčej, že se nikoho nenechávají dívat na své počínání: ba dokonce dalekosi ze zvědavosti, aby uviděl jejich způsob ži-

vota, udělat skleněný úl, ale ta chytrá zvířátka jej potáhla uvnitř všecek voskem a tak mu v tom ukázala voskový nos. Nechtějí tedy nijakž, aby jiní zvěděli, co a jak se u nich děje. Stejně má býti zřízen každý dobře spořádaný klášter a konvent; také jeho počínání má zůstatí mezi čtyřmi stěnami, a zvláště nedostatky, jichž nechybívá ani v klášterích, nemají býti naprosto vynášeny mezi lidi světské, protože z toho vznikají veliká pohoršení, a řád a řehole bývají nemálo zhanobeny, vyne-sou-li se takové klášterní chyby mezi lidi světské. Bylo by žádoucno, aby všecky řeholní osoby měly takovou povahu a ctnost jako svatý Jiljí, který si často přával, aby měl tak dlouhý krk jako jeřáb, by mu tak snadno nevyšlo ní slovíčka. Bylo by dobré, kdyby mohly osoby klášterní a řeholní s Mojžíšem mluvit: *Tardioris linguae ego sum*. Pěkné by to bylo, kdyby každá klášterní osoba mohla říci, co řekl jednou Eurípides. Když se ho tázali, proč mu tak silně páchne z úst, odpověděl, že mu v nich zahnívá mnoho tajemství. Mlčení jest umění a tomu se mají podle možnosti učiti služební, kteří nemají všechno vynášet z domu, co vidí neb slyší, nýbrž raději nedostatky do-

mu zastíratí. Jedné soboty nalezl náš milý Pán úplného slepce, kterýžto ubožák byl takový ze života matky své; jakmile to apoštolové uzřeli, tázali se ihned Spasitele řkouce: „Mistře, kdo jest zhřešil, tento-li či rodiče jeho, že se slepý narodil?“ Milí učedníci čekali, že Pán jim všechno vypoví a vyjeví celý život, jaký vedli rodiče slepého. Myslili, že jim řekne, jak byli rodiče tohoto člověka velice hříšně živi: otec že jest povedený šejdíř, matka povedená kuplířka; otec že není sice povozníkem, dovede však přes to každého podvésti; matka není sice stolařkou, umí však přes to bližního až zle očerniti; otec není sice vojákem, ale se džbánem bojuje ustavičně; matka není sice nijak dobrou hospodyní, zná však přes to důkladně lidí vychlovati; otec má dobrou znalost v měšcích jiných lidí, matka má velice dobré inventiones na neuklizených lavicích. Summou: otec nestojí za mnoho a matka skorem za nic, proto byli ztrestáni úplně slepým dítětem. Takovou odpověď očekávali apoštolové na svou otázku; ale Pán neměl v obyčeji vyjevovat nedostatky jiných lidí a uváděti je do zlé pověsti, proto odpověděl: Neque hic atd. Nezhřešil ani ten slepý aniž rodiče jeho, ale

aby tím byli zjevení skutkové Boží. Jan hl. 9. Podobně si také počínal, když mluvil se Samaritánkou u studnice a stavěl jí před oči její hříšný život; tehdy nechtěl, aby o tom apoštolové něco věděli, proto je poslal do města pod záminkou, by se poohlédli po nějakém živobytí; zatím jí přidržel zpovědní zrcadlo a pověděl pravdu, jaký vede špatný život. Což potřebují jiní lidé o tom vědět, jaká jest tato žena! Jan 4. Takoví mají býti zvláště služební, kteří nemají nikdy nedostatky a nedokonalosti, jež uviděli v domě, všude rozhlašovat a tak přivádět své pány do zlé pověsti, nýbrž spíše z křesťanské lásky slabost bližního podle možnosti zakrývat; neboť takoví žvastaví jazykové, co všechno vynášejí z domu a nemohou nic smlčet, bývají začasť příčinou velikých neshod.

Z knihy: „JIDÁŠ ARCIŠELMA“. Z němč. P. L. V.

řejnění. V těchto dopisech zdůrazňuje znovu a znovu naprosté přítakání životu. Život, tak říká, má vždycky pravdu.

A dokonce i při hrozných věcech, na které v životě narážíme, neměli bychom, jak dokazuje, zapomínat prastarých pověstí, v nichž v rozhodujícím okamžiku se draci proměňují v princezny. Snad jsou všichni draci, s nimiž se v životě setkáváme, princeznami, které čekají jen na to, abychom jednali odvážně a mužně. Snad jsou všechny hrozné věci v životě jen bez pomoci a volají nás, abychom jim pomohli. Musíme se snažit o to, abychom vždycky zůstali pohotovi pro krásné a dobré. Rilke sám byl vnímavý pro každý náhodný paprsek krásy.

Několik let po válce setkal se s ním Edmond Jaloux v jednom ženevském hotelu. O tomto setkání napsal Jaloux později: „Po prvé v životě jsem měl pocit, že stojím před básníkem.“

Rilke byl veliký umělec nejen v životě, nýbrž i v umírání. Jeho poslední slova byla slova básníkova. Když umíral, chtěl mu dát lékař nějaký utišující prostředek, aby zmírnil jeho bolesti. Ale Rilke odmítl: „Ne,“ řekl, „chci mít svou vlastní smrt - ne smrt lékařů“.

Přel. J. Z.

Hans Herrmann ROSSBACH:

Poslední byzantský císař.

Padesát dní a nocí leželo vojsko tureckého sultána Mohameda II. před Byzancí; statisíce proti dvacetitisíci obráncům starých, tisíciletých zdí. A turecké dělostřelectvo brzo rozbořilo tyto ochranné hradby. Naproti vojevůdcovskému stanu sultána Mohameda, kde bylo středisko náporu, museli Řekové nahradit rozstřílenou přední zeď za příkopem nuznou palisádou s valy a koši, naplněnými pískem. Jedné noci dal sultán odvléci turecké loďstvo po souši přes vrcholek hory Pera do Zlatého Rohu, — neboť vstup do zálivu byl uzavřen těžkým, železným řetězem od Galaty až k Byzanci — a mohlo nyní bez překážky dobýt vodních hradeb města.

Tehdy vyslal — bylo to 23. května 1453 — sultán Mohamed své posly k bráně Svatého Romana, aby přemluvili Řeky k vzdání se.

Knížecí vasal sultánův, Ismael Hamsa Isphendia Aglu, pán ze Simony na Černém moři, žádal o vstup do obleženého města. aby mohl podati řeckému císaři Konstantinu Dragasovi sultánovy podmínky. Panovníci ze Sinopy byli již po několik věků úzce spřá-

teleni s císaři byzantskými, byť Ismael jako mohamedán a vasal sultánův patřil k ležení protivníků. Tak mohl emir doporučiti císaři sultánův návrh jako přítel: posice města po lidském soudu byla beznadějná. A aby se vyhnul hrůze a pobíjení při útoku, nabídl sultán císaři volný odchod s rytíři, dvorem a poklady. Také obyvatelé Konstantinopole, pokud chtěli opustit město, mohli jíti bez překážek, a mohli s sebou vzíti svůj movitý majetek. A sultán se zaručil za majetek, a slíbil ochranu těm, kdož chtějí v Cařihradě zůstat. Císaři Konstantinovi nabídl Mohamed mimo to panství nad knížectvím Morea v Řecku, kdež by byl sultánovým vasalem. Jinak ale, až sultán dobude město, dá jej svým vojákům v plen. Všichni mužové budou pobiti a všechny ženy, dívky a děti budou prodány do otroctví.

Řeckým poslům opakoval sultán stejnou nabídku osobně ve svém stanu. Jde mu jen o prázdné město, které dá vbrzku obydliti svými Anatolci. Nebo ať se císař zaváže sultánovi v roční poplatek jednoho stotiséce zlatých besantů — a platit tak, jak Turci budou chtít. Řekové v to počítání nebyli. »Město a meč nebo islam«, bylo poslední slovo sultána Mohameda.

Pro ohromnou přesilu Turků nevěřil v By-

zanci nikdo v pravdivost této nabídky. A proto se císař rozhodl, než dáti se na milost či nemilost, raději bránit staré hradby do posledního dechu. »Jsme připraveni zemřítí, a padneme se ctí«, bylo poslední slovo císaře Konstantina.

†

Potom císař nařídil, aby šlo procesí, s posvátnou ikonou Panny Marie, městem k průlomům v hradbách. Maria měla ochrániti svého města. Orthodoxní a katolíci zapoměli na své různice, kněží, biskupové, mnichové, paní a děti šli, vzlykající ulicemi Byzance. Hlasitě se vyznávali ze svých hříchů, a prosili Boha, aby jim odpustil jejich viny a nedopustil, aby se dostali do rukou nepřátel. Všichni, kdož nebyli na hradbách, šli za posvátným obrazem Panhagie, prastaré to záštitky Byzance.

Říkalo se, že jej vymaloval ještě za života Panny Marie apoštol Svatý Lukáš, patron malířů. Obraz, stářím zčernalý, provedený v poloreliefu, přes dva lokte široký a šest kroků vysoký, byl celý pokryt stříbrem a posázen drahokamy a safíry, a ozdoben řadami drahocenných perel. Železné pouzdro chránilo tento největší poklad města Panny Marie. Tři, čtyři muži s námahou mohli pozdvihnouti těžký obraz.

Když lid, s bosýma nohama a za zpěvu Kyrie eleison, šel za obrazem Mariiným, vysmekla se ikona z rukou nosičů, a dopadla s temným zaduněním na zem. S výkřiky strachu viděl lid, jak se paladium města zakývalo, a padlo. Všichni se sem sbíhali, aby ho zdvihli. Avšak ikona odolávala rukám pomocníků. Těžký jako olovo ležel obraz na zemi, jakoby byl přitahován magnetem. Celou hodinu trvalo shluknutí a křik, než se konečně podařilo unaveným nosičům dostat obraz na svá ramena.

Sotva se procesí znova spořádalo, — bylo tak k poledni — a připravilo na cestu, počaly se na májové obloze znenadání ukazovati černé mraky, a na město a bezmocné procesí dopadla, za blesků a hromu, průtrž mračen. Kněží a lid vydrželi v bouřlivém lijáku. Nosiči ikony se báli, aby na mokré půdě neuklouzli a neupadli. S námahou držely matky své děti na rukou, jinak by byly strženy bystřinami ve srázných ulicích a bez pomoci utopeny. Procesí, unavené a poražené, došlo konečně s Mariiným obrazem zpět do kláštera Chory; v pádu paladia a potopy nebes viděli všichni zřejmé znamení pádu města a nezadržitelné záhuby Byzance, jež bude dobytá i se svými obyvateli.

Nový děs se zmocnil Cařihradu příštího

jitra. Ještě nebyl den. Hustá mlha — jaká se ještě nikdy nesnesla v létě nad Konstantinopolem — zakryla slunce, nebe — město na večer. »To zázračné znamení ukazuje docela jasně, že město bude Bohem opuštěno . . Vždyť Bůh se ukrývá v oblacích, přichází-li.«

Ale to nebylo vše. V noci na 26. května poděsila světelná záře, předtím nikdy neviděná, předčasně probuzený lid, vzrušený padesátidenním obležením, námahou, nočním bděním a strachem. Jakési příšerné světlo naplnilo noc, osvítilo celé město, a zdálo se, že se usadilo na kopuli chrámu Boží Moudrosti. Věnce třpytících se plamenů, tak vypráví jedna slovanská kronika, obklopily kopuli a střechy katedrály. Zdálo se, že obrovský plamen ztráví palác Justiniána, a vrhne jej do oblak.

Sultán Mohamed, aby povzbudil své vojáky při nastávajícím útoku, dal zapálit přátelské ohně v tureckém vojsku, jednu hodinu po západu slunce, podél celého kruhu obležení. Z hraděbních věží bylo lze rozeznati každý jednotlivý stan protivníka. K tomu se družil řev Turků, trhající ušní bubínky, a temné rány děl, které nepřestaly ani za noci.

+

Tyto znamení a zázraky vystrašily patriarchu, i odebral se s kněžími a senátory k cí-

saři a prosil ho, aby opustil město, zasvěcené zkáze. Patriarcha ujišťoval Basilea, že ochranný anděl Boží, který střežil Byzanc od časů císaře Justiniána, zanechal město, soudě podle znamení nadpozemské záře za poslední noci, jeho osudu. Jmenoval svědky, kteří viděli vznášejícího se anděla na vlastní oči.

Při slovech patriarchy padl císař bezmocně k zemi. Postříkán voňavkou přišel k sobě a opakoval: »Neopustím město. A je-li to vůle Boží, co proti ní zmohu? Ne, nepůjdu, zůstanu s vámi, a s vámi padnu.«

Přátelské ohně v tureckém ležení se opakovaly po dvě následující noci. Obyvatelé města věděli, že hlavní útok na Konstantinopol byl stanoven na 29. května. Křesťanští žoldnéři ve službách sultánových poslali totiž do města zprávu na lístcích, jež přivázali na své šípy. Den předtím se rozezvučely všechny zvony města. Paní a děti vlekly na hradby kameny, které sloužily obráncům, díky dostatečným metacím přístrojům, za obranu proti těm, kdož slézali hradby. A lid klečel v kostelích celý den na kolenou.

Navečer šli všichni do kostela Boží Moudrosti, jejíž zdi viděly devět století byzantských dějin, a záře tisíce svéc byla této noci svědkem, jak se na poslední slavné Mši Svaté spojili císař a dvůr, rytíři a klerus, Řekové

a Italové, ortodoxní a katolíci, všichni vojevůdci Byzantinců, Janované a Benátčané, a množství městského lidu se tísnilo hlava na hlavě. Po slavné mši se věřící objali, navzájem si promíjeli křivdy, a přijali, s císařem v čele, z rukou patriarchy svátost oltářní. Potom se vrátili obránci na svá stanoviště na hradbách, odhodláni bojovati do posledních sil, a padnouti.

†

Po mši opustil císař chrám Boží Moudrosti. Bylo k půlnoci, mraky pokrývaly oblohu a velké, těžké kapky dopadaly na zemi. Císař nasedl na svou arabskou klisnu a následován svými věrnými, vyrazil k hradbám. Turecké ohně byly o půlnoci uhašeny, děla umlkla, a neobvyklé, dusné ticho leželo nad městem a kruhem oblehatelů. V zámku z plachtoví sedl císař s koně a na chvíli si v paláci odдыхl. Tiše a klidnými slovy prosil císař své okolí ještě jednou o prominutí, ublížil-li někdy někomu nevědomky. O jedné hodině noční odjel k poslední objíždce mezi vysoké hradby a obranné postavení Řeků za přední hradbou.

Všichni byli na svých stanovištích na hradbách a věžích. Všechny brány a fortny byly z městské strany dobře uzavřeny a upevněny. Nikdo nemohl obráncům vpadnouti vzad,

a pro ně nebylo cesty zpátky do města. Císař přijel se svojí malou družinou k bráně Kaligaria za prvního kuropění. Sesedli a vystoupili na jednu z věží. Na cimbuřích věže slyšeli za noci hluk bezpočetných hlasů na druhé straně příkopu, a strážé jim řekli, že je tomu tak po celou noc. Byli to Turci, kteří v hluboké tmě bezhvězdné noci si připravovali na okraji příkopu své zbraně k útoku. V dálce se lesklo v bleděžlutém světle na obou koncích zemské zdi, Marmarské moře a Zlatý Roh. Bylo vidět, jak se turecké lodi blíží k oběma koncům zdi, a na druhé straně u Zlatého Rohu vyrůstal z temnoty přes olověnou vodní hladinu pontonový most — pro turecké útočné kolony.

Mlčky opustil císař věž, a odebral se na své stanoviště, do středu nastávající bitvy na svah potoka Lykos, proti němuž s druhé strany příkopu vztýčil sultán Mohamed svůj stan. Zde srovnaly veliké kanony Uhra Ubri-na zdi se zemí, po dlouhé délce. Přední příkop byl zpola vyplněn rumem a zdmi, a za ním zřídili Řekové jen jednu hrubou palisádu z klád a ze země. Zde očekával Ital Gustiniani v čele svých statečných Janovanů turecký útok a císař stál vedle něho. Mezi jednou a druhou hodinou noční zazněly ze tmy signály trumpet a pronikavé zvuky cymbálů

a fléten. A z tisíce hrdel se ozývalo válečné heslo: Allah, Allah, la Ilalah! — válečný to pokřik padesátitisíc tureckých útočníků, kteří slézali hradby s dvěmatisíci žebříky.

Až do rozbřesku dne byl boj na vahách. Tři útoky byly odražený. Pak Gustiniani, smrtelně zraněn, dal se odnést z bitvy, následován svými. A když sultán Mohamed uviděl z okraje příkopu, kde sledoval bitvu na svém válečném oři, že obránci opustili průlom v hradbách a palisády, sedl v čelo své janičárské gardy, a hnali útokem proti palisádám, buď aby naházeli poslední obránce do příkopu, a tam je ubili, nebo aby se jich zmocnili obchvatem z boku. Trumpety útočníků přehlušily kostelní zvony, které vyzváněly nepřetržitě již od ranního šera. Pobízeje ostruhami svou klisnu, pokusil se císař shromáždit obránce za palisádami. Když viděl, že je nelze již zadržeti, seskočil s koně, strhl si své císařské odznaky, a s obnaženým mečem se vrhl do bitevní vřavy. Tak padl a zemřel v průlomu hradební zdi jako bezejmenný voják poslední císař byzantský.

+

Po bitvě dal sultán Mohamed rozhlásit po vojsku: ví-li někdo něco o císaři Konstantinovi, ať před něj předstoupí, aby mohl dostat zaslouženou odměnu. Na to přišli k Sultánovi

dva vojáci, a první řekl: »Já jsem zranil císaře tam a tam.« Druhý voják byl mouřenín z Arabie, a ten řekl: »Já jsem usmrtil Císaře Římského. Ale moji kamarádi mě odtáhli, abychom nepřišli pozdě k drancování. Tak jsem ho zanechal tam, kde padl.«

Sultán Mohamed mu poručil: »Jdi a vyhledej mrtvolu, a jako důkaz mi přines jeho hlavu.«

Oba vojáci šli na místo, kde císař padl. Bylo tam plno mrtvol, zohavených od ran a těžko rozeznatelných pro krev, a museli proto mnoho mrtvol obracet a očišťovat jejich hlavy od krve.

Konečně našli mrtvého císaře a poznali ho podle střevíců, jež měly kůži rudou jako purpur a byl na nich vyšíť císařský byzantský orel. Mouřenín uřízl císaři hlavu, vzal ji za chumáč vlasů, a odnesl ji sultánovi. Ten rozkázal, aby jí ukázali zajatým řeckým šlechticům, zda poznávají svého císaře. Se slzami v očích řekli: »Je to on.«

Pak dal sultán vystaviti hlavu císaře Konstantina až do večera u porfyrového sloupu císaře Justiniána. Mouřenína odevzdal kato-vi, aby mu vyplatil zaslouženou odměnu.

Mrtvého císaře římského nechal pohřbíti s císařskými poctami na tom místě, kde padl, ve čtvrti Wefa, nedaleko mešity Wefa, a na-

řídil, aby na jeho hrobce bylo zavěšeno věčné světlo. Až do minulého století hořela lampy na hrobě posledního císaře byzantského, dolévána olejem padišaha ze Stambulu. Při velkém požáru Stambulu zřítily se hradby, a trosky pohřbily hrob i lampu. A nyní nikdo neví, kde leží poslední císař byzantský.

Přeložil V. OPATRŇÝ.

Günter RALFS: **Úvaha o sněhu a lásce.**

Se sněhem je to opravdu zvláštní. Když má přijít, čekáme naň každou zimu jako na cosi neobyčejného. Ale to je podivné, že když konečně přijde, a zrovna sedíme u holiče nebo při čaji, poohlédneme se, a bez jakéhokoliv vzrušení prohodíme: »Podívej se, sněží!« 'Nebo ještě zběžněji: »A sníh!« Jakoby to nebylo nic zvláštního.

A přece jak veliký je rozdíl v tom, poleťují-li velké sněhové vločky lehce a vesele sem a tam, nebo zda roztají hned, jak dopadnou na okenní rám. A v tom, padají-li po dlouhé hodiny něžné chomáčky sněžných hvězd a paprsků ze světlešedé nekonečnosti, bez nejjemnějšího zbarvení oblohy tak, až na všech věcech leží krásná, pevná pokrývka, a i nejsilnější stromy se sklánějí s ladnou lehkostí pod tímto těžkým břemenem. Nebo padají-li místo toho hrubé a nepřátelské kroupy tak, že si musíme zdvihnout límec u kabátu. Nebo přijde-li tak náhlá přeháňka z mokrého sněhu, nebo úplně neočekávaná metelice zrovna z modra slunečního dne. Sníh — to jsou poslové jiného světa, poesie vzduchu.

A k tomu všemu prohodíme: sněží! Tak povšechně, tak vlašně mluvíme o zázraku sněhu. Zřídka kdy jej vidíme tak, jak si sám přeje být viděn, jako cosi prastarého, a při tom dosud se nepříhodivšího: div věčnosti. A přece díváme-li se na sníh, stěží to dovede-

me vysloviti. Řeč nás nechává na holičkách, skutečné a zvláštní, neopakovatelné, jedinečné, to jediné, co stojí za řeč a zůstane nevy-sloveno. Skoro všude a vždy.

Jak chudá a nuzná jsou naše slova, beze vší lásky, to ukazuje bezbarvé slovo láska samo: (německy — Liebe) vždyť je to vážné i prohrané veselí, radost i muka, svoboda a okovy, neklid srdce, přidušený strach i nejhlubší jistota, opravdu máme i jsme jen posedlí, dar i cosi, co nelze držeti, hrdost a pokora. dobrota a ukrutnost, je to ustavičné teplo, vřelý žár i zimavá přehánka v jednom, rozlet i ochromení, vytržení, úžas, ohromení, nenávist i propastný smutek. A všemi těmito způsoby milujeme: lidi a věci, ptáky, psy, květiny, knihy a obrazy, známky, milého Pána Boha a otčinu. Můžeme vyplnit sto stránek, a přece se nám nikdy nepodaří popsati nekonečné stupně a hodnoty, způsoby a odrůdy, světla a stíny tohoto všemocného citu — lásky.

A přece říkáme, potká-li nás znenadání, směle a povšechně: podívej se, no to je přece láska! Zrovna tak bez lásky, jako řekneme: to je přece sníh! A toto chudokrevné plkání nám dostačuje pro nevyčerpatelná zjevení lásky, a pro nekonečné způsoby sněžení.

Ale co mají spolu láska a sníh společného? To »a« zdá se tak slabé, jako obě ona slova sama. Toto památné, tajuplné slůvko »a« je vždy při tom, ať už jde o velké či malé věci.

Říkáme: Bůh a svět, já a ty, ale také lichvář a úrok, zelí a skopové. A tak je toto slůvko »a« jednou nedozírně vysoké, třpytí se jako Boží duha, jindy zase je to most, docela rozličné konstrukce, provaz přes rokli, nebo úzká dřevěná lávka, nebo je to betonová kláda či ocelové lešení přes potoky, řeky, proudy a široké mořské zálivy. Někdy je zase »a« jako přátelský pohled, jako stisk ruky, jako slib, jako splnění.

Jak je tomu ale u sněhu a lásky? Je zde ještě nějaká hlubší souvislost u »a«? Přece říkáme: tuhá zima — hřejivá láska. Stará průpověď, ale je také pravdivá? Snad je to takhle: vyjdeme si v zimě z domu. Vzduch chutná po sněhu, skřípe to zimou. A tuto zimu vdechujeme, abychom ji vydechli při hlubokém výdechu, jako teplý vzduch. Je to jakési zjevení, tato zřejmost vlastního dechu. Jak teplý je náš dech, to vidíme jen a jen v zimních dnech. A tak je lidské teplo a žár lásky nejzřejmější v zimě, jako opora, protest a kontrast proti obnažené přírodě, která nám v zimě připadá, jakoby odpočívala spánkem smrti.

Ale zima není jen jedno roční období, je to také duchovní stav, světový pohled, podnět ducha. A neučiniti něco z lásky, není vždy lehké. Jsou ještě druhy lásky, velmi něžné a potřebující ochrany, které by stěží vydržely zkoušku chladu, docela lehký mrazík zklamání je pokřiví jako květiny dobro-

tivé země, ztuhnou, hynou, chřadnou a zmrznou. Jsou také nekonečné způsoby smrti nastuzením. Každá láska odumírá svou vlastní smrtí.

Tak by přece nebylo ono přísloví vždy pravdivé? Ano, ovšem, kdyby nebylo sněhu. Patří už k tuhé zimě, a je to naprosto jedinečné, že dovoluje něze přezimovati. Padá tak měkce a lehce na ohroženou lásku, až leží hluboko pod sněhem, zahřívajíc se svou vlastní krví. — Pak zima hyne, ale to je jen úvod k velkému přechodu. A vše, co bylo mrazivé, se nyní oteplí, a vše temné se vyjasní, a vše, co bodalo až do krve špičkami jako jehla ostrými, bude nyní něžnou teplou pokrývkou. pod ní spala láska, a ta až se probudí, obnoví se. Z této zdánlivé smrti, pohřbené pod sněhem, se pak zrodí nový život lásky, skuteč-něný, zralejší a hlubší znalostí lidského srdce. A za to vše můžeme děkovati takřka jen sněhu.

A nejen toto. Vzpomeňme jen na zimní sporty. Vespolek jezdíme na bruslích, nebo na saních s rolníčkami, nebo bojujeme tvrdým pukem a ostražitým pohledem, vzpo-meňme na toulky s kamarády po ledovcích, nebo na krásnou družnost při rytmičném tan-ci na ledové ploše.

Tak nějak je to se sněhem a láskou. Musí se s nimi rozvážně zacházet, jako vlastně se všemi slovy. Musíme být milovníci slov. Te-dy druh filologie? Můj Bože, jen to ne!

Artur Schroeder :

Krakovské jesličky v nebi.

A když usedli pohodlně do lenošek z oblaků, ozval se Jacek, oděný v terciářský hábit :

„Dovolil jsem si vás, milí, s kolegou Julianem pozvat k sobě, jednak proto, že jsme se zde sešli – a dosud ještě v nás některých úplně nezmizela touha po zemi. Velmi se vám omlouvám,“ dodal s pokorou, „neboť vidím, že přišel i mistr Jan, a jemu by náleželo, aby předsedal našemu shromáždění. Chci vám jen přednésti svou myšlenku a vy buď svolíte, nebo uznáte, že to, co jsme učinili, je nevhodné...“

Matejko, ovíjeje sivou bradu na dlouhý ukazováček pravé ruky, pokynul přátelsky rukou.

„Julku, snad abys ty...?“ zašeptal Jacek, skláněje se nenápadně nad Falatem.

„Mluv dále,“ odpověděl.

Jacek oddychl, sklonil hubenou, drobnou hlavu, jako by chtěl skrze husté mraky spatřit zemi a odamtud načerpat naději, jal se konečně dále mluvit tichým hlasem :

„Přehlížejíce dnes velký kalendář světa na hvězdách rozpiatý, připomněli jsme si s Falatem, že za několik dní jest nejkrásnější svátek : Boží narození. Dva předcházející svátky nám přešly skoro bez uvědomění si jich, neboť nehodní ještě, jsme seděli

v předsíni Nebe, rozmýšlejíce si pozemské hříchy a divíce se těm zázrakům, jakých je tu plno na každém kroku. Nyní však, když nám bude dovoleno přiblížit se k Nejvyššímu trůnu, chtěli bychom... jak bych to... pověděl..." nedořekl a na chvíli se zastavil.

"No, řekni to přímo!" pomáhal mu Falat.

"Nu, tedy... pomyslili jsme si, že my, polští malíři, snad netvoříme tak nejhorší věci... že tedy připravíme dar... ano, že doneseme skromný dárek Patronce Polska..."

Wyspiański, zahleděný na překrásné výplně dveří, vedoucích k trůnímu sálu, sebou trhl, Matejko sklonil vzad královskou hlavu, Julius Kossak pohladil rozvlněný vous, jiní se předklonili a hleděli na mluvčího. Jacek si odkašlal a mluvil dále:

"Je nás tu dosti malířů velmi starých, starších i mladších. A z Krakova nemalá hrst. A my Krakované si nejvíce mezi sebou rozumíme. Nevzpomínáme toho, co bylo tam na zemi časem mezi námi, poněvadž to Nejvyšší láska zde vyrovnala, snad bychom mohli ten svátek, všem nám tak drahý, společně nějak... jistě uznáte, že je to možno... vymalovati polské, možno-li tak dobře říci... krakovské Boží narození.

Odpusťte, bratří, že si dovoluji vám ten námět předkládati, ale je to thema věčné, a zdá se, že takovým zůstane. Hle, vidím polskou zasněženou ves, s perspektivou dálek, uzavřenou linií lesa. Po

straně jesličky, takové, jaké odedávna dělají Krakovani. Namaloval by je dokonale zde přítomný Vladimír Tetmayer. Sníh by nejlépe vykouznil Falat, v té věci jedinečný mistr... Svatou Rodinu by namaloval bratr Wyspiański. Já bych si dovolil namalovat anděly a ještě něco, o čem řeknu později. Les a další naše nápady Chelmoński, poslední uschlé trávy, ze sněhu vyčnívající, Stanislawski. Trochu je potíž s oslem a volem. Kdyby to byl kůň, nikdo by ho lépe nevymaloval než bratr Koszak. Ale snad se rozhodne a přece to namaluje, vždyť on dovede všechno.

Kossak se usmál a tím úsměvem svolil.

Malczewski mluvil dále:

K Jesličkám kráčí s rytířskou družinou Tři Králové. Zde mistr Jan si bude nejlépe z nás vědět rady.

Matejko ochotně přikývl.

Dlouhým zástupem se blíží polští pastuškové, lid, měšťané, šlechta, dělníci a vojíni. Ti poslední od nejdávnějších vojsk až k dnešním obráncům Polska. Musí zde být i polští námořníci! Staré rytířstvo, toť znovu podíl mistra Jana, a ostatní si, bratří, musíme nějak rozdělit. Já prosím o dovolení, abych směl malovat staré vojíny z třiašedesátého roku. Ornamenty v jesličkách opět bratr Wyspiański. Ah, beránky! Snad k tomu na nějaký čas, než to namaluje, z očiště vyprosíme nedávno přibylého Čwiklińskiego. Vždyť on to, chudák, dělal skoro celý život! Nutný andělský svět s pomocí

jiných bratří snad také vytvoří... Nu, dal jsem vám námět a prosím o vaše rozhodnutí...”

Usedl skromně stranou na mráček a otřel lysinu, potem orosenou.

Jeho plán byl přijat a ještě důkladně promyšlen. Každý z přítomných přidal ještě něco ze svého, a všichni stále horlivěji potleskem schvalovali ten úmysl. Povstávalo v jejich myšlenkách nejkrásnější Boží narození, jakého ještě nikdo nenamaloval.

„Tak tedy,” ozval se kdosi, „myšlenku máme a každý by se velmi rád dal ihned do práce, ale odkud vzít barvy?”

„Náš nejctihodnější Protektor,” odpověděl Jacek.

„Patron nás všech, svatý Lukáš, jistě nám neodepře a dá nám nejlepší barvy i plátno...”

„Pravda, pravda,” přitakalo několik hlasů.

„A dřevo na rám?”

Zavládlo na chvíli mlčení. Přerušil je Falat:

„Je tu kdosi z Krakova, kdo, třebaže celý život byl mezi malíři, přišel přímo do nebe...”

„Kdo?” zeptal se Tetmayer.

„Antonín, počestný Antonín Doniec – z Paláce Umění...”

„Ach, ano, skutečně! Ale co to má...”

„Hned, hned,” přerušil je Falat, „milují ho zde všichni tak, jako ho milovali na Zemi. On všechno dokáže. Pošleme ho do dílny svatého Josefa, a on již v té nebeské truhlářské dílně něco udělá...”

„Pst! Přichází svatý Lukáš!”

Z bílého oblaku se vynořila jako sluneční paprsek obrovitá, překrásná postava s dlouhou sivou bradou. Oblečen v malířský plášť – snad před chvílí maloval, na němž hrály v překrásné harmonii všechny barvy nebes – a přistoupil k shromážděným malířům.

„O čem se radíte, kolegové?“ řekl sladkým hlasem. Ale poněvadž nikdo neodpovídal, ptal se dále, usmívaje se dobrotivě, třebaže věděl a slyšel všechno.

„Snad vám mohu nějak pomoci? Jacek se nějak schovává za oblakem, proto si myslím, že on je jistě příčinou vaší schůzky. Pravda?“

„Ano,“ odpověděl Jacek, dodávaje si vzdychnutím odvahy.

„Co tedy?“

Jacek vylíčil celou věc. A při tom, když mluvil, začal červenat, improvizovat, až se úplně roznítil...

Svatý Lukáš poslouchal, neustále se usmívaje. Jen jednou mávnutím zahnal jakéhosi svatého obyvatele nebes, který dotíravě poletoval jako motýl nad jeho hlavou a lehtal ho za uchem duhovým křídélkem. Potom vážněji hleděl do tváří všech malířů, až konečně po skončeném hovoru, řekl:

„To je krásné! Dělejte! Pomohu, s radostí vám pomohu!“

Ještě nedozněla jeho stříbrná slova, a již zmizel. Dlouho bylo vidět jen dlouhý pruh malých okřídlených hlav, letících za ním. Ještě jednou se mihl

sta tisíc mil od nich na pozadí jakési překrásné nebeské záclony. Možná, že ji odsunul do své pracovny. Okřídlené hlavičky letěly za ním...

... Malovali s největším nadšením. Někdy se ukázal svatý Lukáš. Nesměli se ho tázati po jeho mínění, ale najisto byl nadšen, neboť mhouřil víčka, přibližoval se i vzdaloval, oči se mu smály. Každou chvíli k někomu přistupoval a kladl svaté ruce na jeho hlavu. Nikdy na zemi nebylo mezi malíři takové shody při společné práci. Jeden četl myšlenky druhého, rukou bylo mnoho, ale jedno srdce a jedno nadšení. Tak, jako by jeden arcimistr začínal v tvůrčím nadšení své nejlepší dílo.

Svatý Lukáš mizel, ustavičně posílal zázračné barvy a upravoval světlo. Tam, kde oni malovali, na prostranství ne menším než země, posílal jim osvětlené noci, rozjasněné září betlemské hvězdy, aby znovu se rozléval přepych úžasného světla na vnitřek jeslí. Posílal jim také arcimodely z dávného rytířstva, lidu, vojíny a tak dále, že se nemohli ani odpoutat od křídlatých houfů, které se tísnily na střeše, uvnitř i kolem jeslí. A když měli malovat Svatou Rodinu, okouzily se až dosud nepoznaným nadšením jejich oči, že viděli již jenom své vlastní duše, jiskřící viděním, jakého ještě nikdo neprožil. Klečíce na mlžném prachu v odevzdané modlitbě, pohřížení v zpěv nebeských chórů, poslušni nejvyššího nadšení, tvořili zázrak polského malířstva, který by byl hoden, aby mohl býti složen u stupně Trůnu.

Skončili.

Dlouho hleděl na to dílo svatý Lukáš. Vzrušením se chvěla sivá brada, ruce se spínaly jako k modlitbě, ústa šeptala jakási slova, rozzářené oči přeletovaly po postavách malířů tiše a pokorně stojících. V té pokoře však bylo něco z kněžského důstojenství i z námahy po skončení největšího díla.

Beze slova se rozplynul svatý Lukáš v nesmírném prostranství nebes.

Vyčerpáni radostnou únavou, položili se malíři na měkké podušky oblaků...

Probudil je sladký hlas svatého Lukáše.

„Vracím se odtamtud, kde i vy zanedlouho budete! Vaše dílo zdobí trůnní sál. Patronka Polska, vaším dílem rozradostněná, vyprosila vám u Svého Syna to, čeho ještě nikdo zde nezískal. Spatříte ještě jednou svůj Krakov.”

Dříve než mohli vydechnout, rozestoupily se u jejich nohou oblaky, a nejdříve se vynořil Wavel, potom kostel Přenejsvětější Panny Marie, Sukienice, Floriánská brána, známé ulice i náměstí.

Hleděli, hleděli a nemohli se vynadívat. Ne proto, že by jim snad bylo líto, že tam již nejsou, ale proto, že ten obraz byl tak krásný, že teprve oči, napojené láskou vidění, viděly ho v celém jeho lesku. Nejkrásnější město. Nejdražší. Kolébka největších tvůrců. Královský sarkofág. Srdce Polsky ovité stuhou Visly, spojující na věky polskou zemi s mořem.

Nad jejich skloněnými postavami přelétl jakýsi houf volaje:

„Slyšte, slyšte! To také jest vaší odměnou! Jest dvanáctá hodina v noci na zemi, dne dvacátého čtvrtého prosince!”

V té chvíli, tak výstražně, jak to jest, když se stojí v noci na královském rynku, uslyšeli čepobití z Marjacké věže.

Ještě níže se nesklonili. Z očí jim počaly plynouti slzy štěstí – a padaly dolů jako roje hvězd...

Fantasie? Báje? Ne. Věřte mi: všechno jsem to viděl.

Nedávno.

V jednu takovou dobu noc na Rynku. Třebaže byl prosinec, spadlo tehdy několik hvězd.

Přeložil J. J.

Bertil Malmberg : Veliká země

Na kolenou svého otce seděl malý chlapec. Jmenoval se Ake, a otec se jmenoval tatínek Teodor.

Seděli v houpací židli a na pohovce proti nim seděla matka Akeho.

Byla mladá a světlavá, a její oči byly vždy usměvavé, ba i tehdy, když její rty byly vážné, ale teď se smály i rty.

Aja, která byla o čtyři roky starší než Ake, zalezla do koutku pokoje. Seděla s rukama na uších, lokty podepřené o kolena, a četla pohádkovou knihu.

Okno bylo otevřené a bylo cítit vůni poupat. Vlažný průvan povíval čas od času záclonami, a po řadách knih na stěnách tancovaly světlé skvrny.

Venku stály stromy v mladé zeleni, a v jejich ještě viditelném větvení trpytila se část malého města, vysoko na sever, kde uběhlo Akových pět let. Bylo viděti bílé štítové domy, světle zelený dřevěný plot, a přes ulici zahradu Kamrera Nordströma. A chodili tam jeho děvečky a čeledínové, a sázeli brambory.

Ještě nebyl večer, ale bylo cítit jeho blízkost, a bylo takové ticho, že ozvěna lidských kroků zaznívala déle než jindy, a tu a tam zatíkal pták.

Náhle vzal Ake otce kolem krku, a něco mu pošeptal. Ale ne do ucha, nýbrž do úst.

»Musíš mi to pošeptat do ucha,« řekl otec, »jinak ti nerozumím, co říkáš.«

Ale o to se Ake nezajímal.

Domníval se, že také tudy odkud hlas vychází, musí vejíti.

»Vyprávěj mi o velikých zemích,« zašeptal.

Tak nazýval Ake cizí končiny.

»Ano,« odpověděl otec, »ale musíš mi slíbit, že sníš pořádně krupicè k večeři.«

Ake to slíbil.

»Tři talíře,« řekl otec.

»Ano,« řekl Ake.

Ale sešklebil ústa.

»Ajo,« řekla matka, »tatínek bude vypravovati o velikých zemích, nechceš poslouchat?«

Aja odtáhla na chvíli ruce s uší.

»Èch,« odpověděla, »to je jen zeměpis.«

A znovu se ponořila do své knihy pohádek.

Ale pro Akeho to nebyl jen zeměpis; nevěděl vůbec, co je to zeměpis; pro něho to byla cesta podivuhodnými krajinami. Byla to pohádka a lákavé dobrodružství, a přece to byla pravda. Seděl zpříma jako svíčka, a oči mu visely na otcových rtech. Nechal se voditi ze země do země, od moře k moři. Viděl pamětihodné lidi: Eskymáky, běžící se spřežením psů, a pokryté koží od shora dolů, a to, myslel Ake, je až příliš mnoho. Ale na rovníku nenosili lidi vůbec oděv, měli přes sebe jen kapesník, a to je zas málo, myslel Ake. Byl také na nejvyšším vrcholku Himalají, kam žádný člověk dosud nevystoupil, a točila se mu hlava nad takovou zkamenělou pustotou. Ale otec mu řekl, že zrovna tak to vypadá na měsíci. Smál se, když přišel do říše veselých Japon-

ců, a v Číně voněl jako schránka na čaj. Slyšel řvátí lvy v teplých lesích tropů, a velryby v moři, ty také řvou tak, myslel si Ake. Učil se znáti sopky, z kterých vycházel kouř a oheň. Těm se mohlo děkovat za to, že se země nerozpadla v tisíc kusů, a Ake myslí, že je to od sopek docela milé.

Ale to nebylo ještě vše. Seznámil se také s pyramidami v Egyptě a se sfingami, které byly zpola ženy a zpola kočky; se stepí a řekami Indiánů, s divokými koňmi a bůvoly. Ale nic se mu tak nezamlouvalo jako lidožrouti v Africe, neboť měli kusy dřeva v nose.

Tak zcestovali celý svět, otec a syn, a když byla jejich cesta skončena, řekl otec:

»Tak, a teď jsme zase doma.«

Ale Ake seděl zamyšlen.

Otočil hlavu a podíval se z okna. Jeho oči měly smutný lesk, neboť byly plny nekonečné dálky, a všeho toho, co slyšel.

»Tatínku,« řekl náhle.

»Co, hochu?«

»A jak jsou velké ty veliké země?«

Akův otec se zasmál.

»To já nevím,« odpověděl, »na to se musíš zeptat někoho jiného.«

»Ty to, tati, nevíš?«, otázala se Aja, a vzhlédla od knihy. »Slečna Modin to ví.«

»Proč ne,« odpověděl otec, »slečna Modin je také o hodně učenější než já.«

»Ano,« řekla Aja.

»To není pravda,« řekl Ake, »vždyť tatínek je doktor.«

»Ano,« odpověděla Aja. »Ale slečna Modin má učitelskou zkoušku. Tady to máš!«

»Nesmíte se hádat,« řekla matka. »Tatínek ví mnoho věcí, které slečna Modin neví. Všichni nemohou všechno vědět.«

»Tady to máš,« řekl Ake.

»Tady to máš,« řekla Aja.

Ale Ake nepokračoval ve slovní potyčce s Ajou, na to bylo dost času později; teď byl přespříliš zaměstnán; zahloubal se nad tím, jak velké mohly by být ty veliké země; a zamyslel se znovu.

Někdo se domnívá, že svět malých dětí jest ohraňčen, a že se nerozkládá dále než k horizontu jejich denní oblohy. A přece mají stejné dálky a vzdálenosti jako dospělí. Rozdíl je v tom, že mají jiná měřítká než my. Nevědí vůbec, zda je to málo nebo hodně cestovati tisíc mil, ale když se plaví s člunem z kůry v kalužině, vědí, jaká je to nesmírná cesta od jednoho kamene ke druhému. A když si hrají na lovce, a přijdou v tu stranu, kde zeleň stromů tmavne, a kde jest pěšina, již neznají, a která se klikatí do neznáma, tu prožívají onu strašnou a přitažlivou moc vzdálených končin.

To dělal Ake často, a proto mohl mítí správný pocit vlastní maličkosti před »velikými zeměmi« v jejich rozsáhlosti. Věděl, že jsou hodně velké, ale nevěděl, jak velké, a to bylo to, co chtěl přesně znáti.

Otec se odstrčil sem tam nohou od podlahy, a tak se tiše pohupovali nahoru a dolů v klidu pokoje.

A Ake seděl klidně a díval se z okna. Sledoval zrakem děvečky a čeledíny Kamrera Nordströma, jak tam chodili a sázeli brambory.

Světlo si pohrávalo v záhybech jejich hrubého oděvu a obklopovalo je skrovnou zlatou obrubou.

Mezitím co Ake takto seděl, cosi ho náhle naplnilo, a on otočil svůj obličej k otci.

»Tatínku,« řekl, »jsou ty veliké země větší než Nordströmovo brambořiště?«

Tralala - tralala

Byl srpnový večer. Stromy šuměly, slunce se třpytilo, a otevřené okenice, vrzající ve větru, se leskly. Mraky se bezuzdně proháněly, a nad střechami praskaly korouhvičky.

A lidi byli na cestě do kostela.

Tamhle se kolébal starý bohatý loďař Nordland jako kolový parník po boku své malé šedivé choti. Tu se zase valil veselý lektor Zachrisson se svým jezevčíkem, a oba byli stejně kulatí; a jezevčík musel čekat před kostelem, než bude skončena večerní pobožnost. A tamhle cupital notář Enerot, tuhle zas kráčel generál s bílou bradou a se svým bičíkem, který se leskl jako zrcadlo, a se svou vysoceurozenou hraběnkou; jejich jedenáctiletá dcera šla zavě-

šena do jeho paže, a zpod kabátu, který jí dosahoval ke kolenům, vyčuhovaly dlouhé čistokrevné nohy.

Také tam šla Akova matka s hochem za ruku.

A mnoho jiných, kteří jsou jen stíny, a zdaleka.

Ake se dlouho doprošoval, aby směl do kostela, a dnes jej vzala matka s sebou. Bylo to po prvé v jeho životě.

Zvony zněly chvějícím a třpytícím se srpnovým povětřím, a Akemu bylo svátečně u srdce; měl na sobě bílou bluzu a černé kalhoty, a na hlavě malou čepici jako jockey.

Pastor Ödmark měl kázati.

Pastor Ödmark byl kovářem, dříve než se stal farářem, a bylo to znáti i na jeho kázáních. Byl to rázný muž, a nepotrpěl si na žádné třesky-plesky (kudrlinky). Na jeho jazyku sídlela přísnost zákona, hromoval a spouštěl hrůzu před věčnými tresty; ale jeho srdce bylo plné lásky.

Neostýchal se ani před vysokými, ani před nízkými.

Ani ne před biskupem Fabriciem.

To byl pomenší člověk, pohyblivý a popudlivý. Při jednom přivítání cupal z místa na místo, v ruce krabičku šňupavého tabáku, rozděluje šnupečky jako dary z milosti, přišel také k pastorovi Ödmarkovi. A s tímto rozložitým obrem, který měl málo smyslu pro vědecké a jiné finesy, začal tento pomenší člověk rozmluvu o různých teologických otázkách.

Pastor Ödmark, který celý den obíhal nemocné,

zívl, až mu zapraskaly čelisti.

»Pan pastor se zdá unaven,« řekl biskup.

»Ano, to jsem,« odpověděl Ödmark.

»Pan pastor s tím nedělá žádné tajnosti,« řekl biskup a sešpulil ústa.

»A je na tom snad něco, co by se mohlo skrývat?«, odpověděl Ödmark.

Takový byl.

A obec znala svého pastýře. Znala a vážila si ho jako poctivé duše, a proto nebyl nikdo, kdo by se horšil na drsný tón jeho pozounů.

On sám měl někdy svá kázání až příliš mírná.

Jednou pak řekl s kazatelnou:

»Kdybych vám tak řekl, zač stojíte všichni dohromady, to by byl brzo konec s Ödmarkovou oblibeností.«

Ake už slyšel sem tam nějaké příhody o pastoru Ödmarkovi, a myslel si, že jsou docela veselé.

A když šel s matkou v městském parku pod šumějícími korunami stromů, a tu a tam se naň snesl list, usmíval se potichu sám pro sebe. Očekával hodně od toho, co mělo přijít.

»Je vždycky tak veselý?«, otázal se své matky.

»Kdo?«

»Pastor Ödmark.«

»Co to povídáš,« řekla matka, »vždyť je to pan farář. To přece není žádný šprýmař.«

»Hm,« odpověděl Ake, ale přesto měl své vlastní mínění o pastoru Ödmarkovi.

A nyní seděl v kostele po matčině boku a ohlížel

se udiveně, zatím co jeho matka byla skloněna dopředu se žaltářem před očima.

Byla to veliká místnost.

Na stěnách byly ozdoby, a klenby, na nichž bylo něco napsáno, a když se otočil, uviděl nahoře varhany s jejich nesmírnou stavbou zlatých píšťal.

A ve svých lavicích seděli lidé, černí a tiše.

Vpředu na oltáři byl obraz, představující Beránka Božího, a to již připadalo Akemu známé.

»Maminko,« zašeptal, »podívej se tamhle na toho berana.«

A venku před nesmírnými okny choru šuměly stromy a v jejich neklidném větroví dohořovalo a uhasínalo sluneční světlo plápolajícího srpnového večera.

Náhle se Ake otázel:

»Kdy to už začne?«

A v tomtéž okamžiku počal se vzduch teteliti a chvěti záplavou tónů, které vyzdvihly celou obec a také Akeho.

Šumělo a znělo to nad jeho hlavou, mnoho lidí zpívalo, a Ake nevěděl ani z čeho, ani nač.

A čím více naslouchal tomuto neobyčejnému hřmotu, tím více se mu to líbilo. Byl to smíšený pocit. Cítil se zároveň bázlivý a šťastný. Byl vyzdvižen a unešen hrou varhan, a všechno bylo takové zvláštní; nebyl už vůbec na zemi. Chtěl křičeti nadšením, ale současně se mu chtělo plakati, tak truchlivě stoupal lidský zpěv zpod krásné klenby.

Byl by také rád zpíval, ale neměl žaltář. A stejně

to nebylo nic platné, když nahlédl ke své matce, neboť nedovedl čísti.

A konečně byl zpěv u konce.

Ake si myslel, jak divně je pusto, když mohutný šumot zmlkl.

Ale v tom se objevil na kazatelně pastor Ödmark.

Ted' přijde pravé veselí, myslel si.

A nepřišlo.

Ake usnul.

Probudil se, až když pastor Ödmark byl se svým kázáním u konce.

Vzhlédl rozespálmá očima.

Pastor Ödmark stál ve své kazatelně, tiše a jistě, ale sraštil obočí, a to znamenalo, že chce ještě něco říci.

Netrvalo to dlouho, než jeho hlas zazněl znovu:

»Jest to hřích a ostuda,« řekl, »jak je obec na tom špatně se zpěvem. Viděl jsem více než jednoho, kdo neotevřel ani jednou svá ústa, aby chválil Pána. Nechod'te ke mně a neříkejte, že nemáte hlas. To nemá co dělat se zpěvem, ale s dobrou vůlí. Nebo snad, že jste si zapomněli svůj žaltář doma. Boha může velebiti také pouhým tralala - tralala, když na to přijde. Nejde o slovo, ale o smysl.

Ake byl celý červený, i jeho ušní lalůčky byly červené.

Určitě myslí mne, myslel si.

A umínil si, že se polepší.

»Dobře že vím, že jde Boha velebiti také pouhým tralala - tralala.«

Když začaly varhany hráti k novému žalmu, začal s celou svou silou a se svým vřískavým hlasem:

»Tralala - tralala,« zpíval.

Překřičel všechny ostatní.

»Bud' tiše,« šeptala mu matka, »zbláznil ses?«

Ale nic s ním nesvedla.

Varhany nabíraly dechu po každém verši žalmu, ale Ake ne, nedělal žádnou přestávku.

S varhany nebo bez nich, naprosto triumfálně zněl jeho první chvalozpěv pod krásnou klenbou.

Jeho matce bylo do pláče; zatřásla jím.

Ani toho nepozoroval.

Zpívající byli jeden po druhém umlčeni a otáčeli hlavy, a natahovali se, aby viděli malého zpěváka, který stále křičel zplna hrdla:

»Tralala - tralala.«

Ale on to ani nepozoroval.

A přestože nebyla ani stopa po nějaké melodii v jeho hlase, on sám byl bez sebe nadšením nad svým zpěvem.

Vstoupilo do něj svaté zanícení, božské šílenství.

»Tralala - tralala.«

Nyní přišlo veselí, to pravé veselí.

Matka ve své zoufalosti položila mu ruku na ústa, a teprve nyní zmlkl Ake.

Ale varhany to udělaly již dlouho předtím.

A nyní to vypuklo.

Starý bohatý loďař Nordland se smál, a rovněž tak jeho malá šedivá choť. A lektor Zachrissar se smál, a notář Enerot se smál, a generál se svou vy-

soceurozenou hraběnkou a s jejich jedenáctiletou dcerou, která měla dlouhé nohy, se smáli.

A mnoho jiných, kteří jsou jen stíny, a zdaleka. Všichni se smáli.

A na kazatelně se smál pastor Ödmark.

Jen Ake byl vážný.

Také jeho matka i ve své zoufalosti se smála.

Když byl smích u konce, začal pastor Ödmark.

»Ano,« řekl, »ted' jsme slyšeli zpěv, který neměl ani slov ani melodii, a přece se zdá, že vycházel z ochotného srdce, a to něco znamená. A že se stalo, že jsme se museli jednou v kostele smáti? To by každý musel být Černý Petr, aby to bral tragicky. Věřím, že i Bůh ve své Božskosti se nemohl neusmívati, tak všemohoucí jest. Amen.«

Ake rozuměl velice dobře, co říkal pastor, a nejraději by se propadl do země. Vysmáli se mu. To byla ta celá věc.

A on zpíval z plného srdce svého, a dle svých nejlepších možností. A přesto se mu vysmáli.

Jeho malý kulatý obličej vypadal jako zimní jablko.

Nyní šel domů po matčině boku, a byla tma pod vysokými stromy; mohutné mraky pokryly oblohu, a okna se již neleskla.

A bouřka přišla zprudka.

Ake se styděl jako psík, který nerozumí žertu, na nějž se ukazuje prstem; jeho sváteční nálada byla ta tam.

Tiše a zasmušile šel po boku své matky, a jeho malý spodní ret se chvěl.

Nevěděl, že ráno bude svět zase tak jasný jako jindy, a pozítří, že na vše zapomene, neboť žil pro okamžik.

Náhle zůstal Ake státi.

»Maminko,« řekl, »pastor Ödmark řekl, že milý Pán Bůh se mi také vysmál. Je to pravda?«

Matka se nezlobila na Akeho pro úzkost, kterou jí způsobil v kostele; měla porozumění.

»On neřekl, že se ti Bůh vysmál,« odpověděla matka, »jen že ani on snad nemohl opominouti, aby se neusmál. Ale když o tom nyní přemýšlím, myslím, že stěží měl pastor Ödmark pravdu. Bůh byl jistě jediný, kdo bral tvůj zpěv vážně. Snad to myslil pastor tak, že to bylo tak velice hezké.«

A šli dále.

Loďař Nordland se svou malou šedivou chotí, a lektor Zachrisson se svým jezevčíkem, a batolící se notář Enerot zmizeli každý ve dveřích své zahrady. Rovněž tak to udělal generál s bílou bradou, a jeho vysoceurozená hraběnka, a jejich jedenáctiletá dcera se svými dlouhými nohami.

A rovněž tak Ake a jeho matka.

A mnoho jiných, kteří jsou nyní stíny, a zdaleka.

Ze švédštiny V. K.

F. B. Aikin Sveatli:

Rainer Maria Rilke

Spisovatelé tak významní jako Paul Valéry, André Gide a Edmond Jaloux už dávno dosvědčili, že Rainer Maria Rilke patří k nejvýznačnějším zjevům evropské literatury dvacátého století. Ale nemůže se říci, že by byl podle toho znám. Musíme si to vysvětlit z části tím, že Rilke měl zvláštní strach před proslulostí. Všechna reklama se mu protivila. Ve slávě viděl nebezpečí pro básníkovu duši; pocty a ceny, ba i takové vyznamenání jako přijetí do Pruské Akademie, odvádí pryč - tak soudil - spisovatele od jeho díla a nutí ho k tomu, aby se staral více o působení díla než o dílo samo. V „Zápiscích“ dává mladému člověku takovouto radu: „Jestliže se v tobě vynořuje něco, co tě děsí, nepros nikoho, aby o tobě mluvil, ani ne opovržlivě. A když míjí čas a ty pozoruješ, jak obchází tvé jméno mezi lidmi, neber je vážněji než všechno to, co nalézáš v jejich ústech. Považ: Zkazilo se a ty je odvrhni“.

Jako básník a člověk byl Rilke jedinečný, ale byla v něm také jistá jednostrannost. Byla to *jedna*

zvláštní stránka v rytmu života, kterou se převážně zabýval. Život vzniká, roste, vadne a umírá. Rilkovým úkolem bylo osvětlit klesající křivku života. Narození a dětství ho předurčily za básníka smrti. Jako poslední výhoněk starého rakouského rodu, jehož hvězda se už dávno chýlila k západu nezastihl malý Rilke z minulé velikosti nic než podobizny slavných předků, kteří bojovali před třemi sty lety proti Turkům.

Rilkovi byli vymírající rod, Rakousko bylo odumírající stát a Praha, kde se Rilke narodil, město minulosti. Rilkeova díla jsou naplněna atmosférou rozpadu a smrti, omšelých katedrál a vadnoucích květin. Jeho prosou stejně jako jeho verši proniká doznívající rytmus. Z toho by se mohlo usuzovat, že je svým pojmáním života spřízněn s ranými romantiky. Vždyť už Novalis řekl, že život je začátek smrti a že je k vůli smrti. Romantická touha oné doby se projevovala často, jak známo, v lásce ke zříceninám a zašlým časům a vedla také k romantické nevázanosti formy. Ale Rilke viděl jasně nebezpečí takové romantické touhy. Musíme se chránit toho, tak píše, aby se láska k Bohu nestala smrtelně sladkou láskou k chaosu. Poznával, že romantické toužení může vycházet z přání po

útěku ze života, a prohlásil, že cesta k Bohu a cesta k zemi nejsou nic protikladného. Jedině pravou odvahu viděl v přitakávání životu. Jestliže byl Rilke naplněn myšlenkami na smrt, nemělo to důvod v přání uniknout ze života. Smrt je pro něho částí života: když je plod zralý, padá k zemi. Otázka nesmrtelnosti ho nechává docela chladným, chce hledět smrti v tvář a brát ji, jak je, místo aby se pokoušel nějakým objasňováním ji učinit jakoby neskutečnou. Akt smrti jako takový nabývá pro něho svrchované důležitosti.

V „Zápiscích Malta Lauridse Brigga“ se setkáváme s jednou ze zamilovaných Rilkových myšlenek, s myšlenkou o „vlastní smrti“. „Kdo ještě dneska dbá“, tak se ptá, „o dobře propracovanou smrt? Nikdo. Přání mít vlastní smrt je stále vzácnější. Ještě nějaký čas a bude tak vzácná jako vlastní život. Bože, je to všechno tak snadné. Přijde se, najde se život, hotový, stačí jej jenom obléci. Chceme odejít nebo jsme k tomu donuceni: dobrá, žádná námaha: Voilà votre mort, monsieur. Umírá se, jak to zrovna jde; umírá se smrt, která patří k nemoci, již máme“.

To je ta „malá smrt“, která si nás na konec bere, protože jsme k žádné jiné nedozráli. Ale „velkou

smrt má člověk v sobě jako plod jádro“, zraje ze života lásky a utrpení.

Rilke pojímá Boha jako myslitelnou dokonalost všech věcí. Mezi ním a námi stojí jako závora pozemský statek. Opravdově chudí

Ti čistí jsou, čistější nad kamení.

A potřeby a přání u nich není,
než chudí být, jak opravdově jsou.

Ale tuto pravou chudobu není možno nalézt ve velkých městech. Velkoměsta se podobají útěku před plameny. „Tam žijí lidé, žijí špatně, těžce v hlubokých jizbách s gesty tesknými.“ Tito lidé nejsou opravdově chudí; - jsou to jenom nebohatí, jejich smrt je bez sladkosti, jako nedozrálý plod.

Roku 1906 se přestěhoval Rilke do Paříže. S pomocí jeho ženy, která byla žačkou Rodinovou, se mu podařilo stát se tajemníkem velkého sochaře. Rodin velmi miloval Rilkův básnický postoj. Rilke trávil mnoho času v Rodinově atelieru; buď se díval na umělce, jak pracuje, nebo postál dlouhé hodiny bez hnutí před nějakou dokončenou sochou. Z tohoto styku se sochařskými díly vznikla nejen kniha o Rodinovi, nýbrž tím se také prohloubila Rilkova láska ke skutečným věcem. Psal

teď tak zvané „věcné básně“ a usiloval víc a více zachytit duchovní skutečnost ve formě „věcí“. „Každá věc může být Pánembohem. Musíme jí to jen říci; zvíře jím být nemůže, to uteče. Ale věc, vidíš, ta stojí. Ať přijdeš do světnice ve dne nebo v noci, pořádě tam stojí, může být snadno Pánembohem“. Tato láska k věcem vyplývá z celého Rilkeova způsobu nazírání, z toho, že se blíží k životu cestou přes smrt. „Věc je bytí - smrt, v protikladu ke vznikaní - životu“.

Na Rilkův básnický postoj působily vztahy k Rodinovi ještě jinak. Místo aby přistupoval k předmětu básně z vnějšku, pokouší se jej proniknout zevnitř a pozorovat svět se stanoviska tohoto předmětu. Podobně Rodin v svých sochách vyjadřoval nejen myšlenku napřed pojatou, nýbrž, jak se zdá, vcíťoval se do kamene a s ním rostl. Rilke se zcela vžívá do předmětu své básně. Vzdává se svého vlastního stanoviska a staví se na stanovisko toho, o čem báseň jedná. První strofa básně „Pardál“ je toho živým důkazem:

Tak pohled jeho přecházením tyčí
se unavil, že nic už nevnímá,
je mu, jako by bylo tisíc tyčí
a žádný svět už venku za nima.

Za svého tajemnictví u Rodina psal Rilke „Zápisky Malta Laudridse Brigga“. Mnozí kritikové „Zápis-ků“ vycházejí z předpokladu, že Malte Laurids Brigge není nikdo jiný než Rilke sám. Rilkovy dopisy však prozrazují, že není s Maltem totožný. Jistě však byl Malte částí jeho, a při psaní „Zápis-ků“ cítil Rilke, že se zbavil této části své osobnosti. Malte byl člověk, který v životním boji podléhal, byl životem přemožen, kdežto Rilke se rozhodl, že mu bude pokud možno přitakávat. Pociťoval ovšem jako holou nemožnost přizpůsobit se všemu, co nazýváme civilisací. Vypravuje, jak ho za jeho příchodu do Paříže naplnilo zděšení nad tím nevýslovným zmatkem, kterému říkáme život, jak si připadal opuštěn uprostřed davu, jak měl pocit, že automobily projíždějí jím, a jak ti, kdo měli naspěch, mu neuhýbali, nýbrž utíkali přes něho jako přes špinavou kaluž.

A přece nepodlehl tomu nevýslovnému zmatku života. Snažil se uchránit si uprostřed davu svou samotu. „Čeho je třeba, je jen toto: samota, velká vnitřní samota. Jít do sebe a celé hodiny nikoho nepotkat - toho musíme umět dosáhnout. Býti sám, jako jsme byli sami jako děti, když dospělí chodili kolem nás spletení s věcmi, které se zdály

důležité a velké, protože velcí vypadali tak zaujatě a protože jsme z jejich počínání nic nechápali. A když jednoho dne poznáme, že jsou jejich zaměstnání ubohá, jejich povolání ztrnulá a s životem už nespojená, proč se dále na to nedívat jako dítě na něco cizího, z hlubiny vlastního světa, z dálky vlastní osamělosti, která je sama práce a řád a povolání? Proč chtít vyměnit moudré nerozumění dítěte za obranu a opovržení, když přece nerozumění znamená být sám, kdežto obrana a opovržení účast na tom, od čeho se chceme těmito prostředky odloučit."

Tuto osamělost, toto „nerozumění“ Rilke u sebe uskutečnil. V základě to neznamena nic jiného, než že se naučíme i život pozorovat se stejnou přirozenou věcností jako „věci“. Taková osamělost neznamena vůbec až do nechutnosti zabíhající sebezrcadlení, jak je chtějí mnozí vidět v postavě Malta Lauridse Brigga. A znamená zrovna tak málo postavení zdi mezi sebe a svět. Rilke byl vždycky připraven odevzdat se lidem stejně jako věcem. Cítil elementární, teplou účast pro každého, kdo ho prosil o příspěví. A měl více času pro korespondenci s těmi, kteří, jak se domníval, potřebovali jeho rady, než pro svá díla, určená k uve-

řejnění. V těchto dopisech zdůrazňuje znovu a znovu naprosté přitakání životu. Život, tak říká, má vždycky pravdu.

A dokonce i při hrozných věcech, na které v životě narážíme, neměli bychom, jak dokazuje, zapomínat prastarých pověstí, v nichž v rozhodujícím okamžiku se draci proměňují v princezny. Snad jsou všichni draci, s nimiž se v životě setkáváme, princeznami, které čekají jen na to, abychom jednali odvážně a mužně. Snad jsou všechny hrozné věci v životě jen bez pomoci a volají nás, abychom jim pomohli. Musíme se snažit o to, abychom vždycky zůstali pohotovi pro krásné a dobré. Rilke sám byl vnímavý pro každý náhodný paprsek krásy. Několik let po válce setkal se s ním Edmond Jaloux v jednom ženevském hotelu. O tomto setkání napsal Jaloux později: „Po prvé v životě jsem měl pocit, že stojím před básníkem.“

Rilke byl veliký umělec nejen v životě, nýbrž i v umírání. Jeho poslední slova byla slova básníkova. Když umíral, chtěl mu dát lékař nějaký utišující prostředek, aby zmírnil jeho bolesti. Ale Rilke odmítl: „Ne,“ řekl, „chci mít svou vlastní smrt - ne smrt lékařů“.

Přel. J. Z.

Hans Herrmann ROSSBACH:

Poslední byzantský císař.

Padesát dní a nocí leželo vojsko tureckého sultána Mohameda II. před Byzancí; statisíce proti dvacetitisíci obráncům starých, tisíciletých zdí. A turecké dělostřelectvo brzo rozbořilo tyto ochranné hradby. Naproti vojevůdcovskému stanu sultána Mohameda, kde bylo středisko náporu, museli Řekové nahradit rozstřílenou přední zeď za příkopem nuznou palisádou s valy a koši, naplněnými pískem. Jedné noci dal sultán odvléci turecké loďstvo po souši přes vrcholek hory Pera do Zlatého Rohu, — neboť vstup do zálivu byl uzavřen těžkým, železným řetězem od Galaty až k Byzanci — a mohlo nyní bez překážky dobýt vodních hradeb města.

Tehdy vyslal — bylo to 23. května 1453 — sultán Mohamed své posly k bráně Svatého Romana, aby přemluvili Řeky k vzdání se.

Knížecí vasal sultánův, Ismael Hamsa Isphendia Aglu, pán ze Simony na Černém moři, žádal o vstup do obleženého města. aby mohl podati řeckému císaři Konstantinu Dragasovi sultánovy podmínky. Panovníci ze Sinopy byli již po několik věků úzce spřá-

Quem terra, pontus, sidera

Ježž země, moře, nebesa
velebí, chválí, zvěstují,
Toho, jenž v trojím světě Pán,
v lůně svém chová Maria.

Hle, jemuž měsíc, slunce, vše
svým časem slouží oddaně,
skryl boží projat plodností
panenský život v něžných tmách.

Ó blaženého mateřství,
Nejvyšší, Syn tvůj, tvůrce náš,
v ručičce vesmír chovaje,
pod srdcem panny zavřen jest.

Buď zdráva, nebem zvolená,
ty matko z Ducha Svatého,
skrz lůno tvé byl zplozen nám
národy vytoužený Pán.

Přel. JAN DOKULIL.

ADMINISTRAČNÍ ZADINA

(v prosinci 1937).

Jednou pro vždy: Díla, jež uvádíme v Arších na listcích rozměru $7\frac{1}{2}$ cm $\times$ 12 cm, jsou *dobrá díla, látka, hodná Studia*. Orientační petitový text již netiskneme, aby pod bibliografickým záznamem zůstalo prázdné místo pro soukromé poznámky, o nichž byla zmínka v Arších minulých. Kdo se řádně věnuje Studiu, pozná v budoucnosti, zvláště když už vyjde ze škol »do života«, jejich potřebnost. Nechť si je tedy každý odstřihne a zařadí v abecedním pořádku podle autorů do přiměřené zásuvky.

Tohle Braitovo podnikání. Doplněk k rozhovoru s paní Marií Cvekovou v příležitosti věnování k »Mučedníkům«. Je to spravedlivé přirovnání, které do věnování nebylo pojato, aby celková stavba tím neutrpěla: »Tohle Braitovo podnikání se mi jeví jako známé dukáty od cukrářů: má to podobu, ražení, lesk velkých peněz, ale podstatou? Když to rozbalíte, je v tom laciné cukrátko (a často ke všemu slazené cukerinem pobožné přesladěnosti); na pozlaceném papírku jsou sice raženy obvyklé kostelní emblémy a svatá jména, ale zlata v tom není ani za makové zrníčko.«

Stát a umění. Prý se správa věcí veřejných utužuje a soustřeďuje. Proto prý se p. Durych přestěhoval do Prahy. Píší mi hromadně básníci z hlavního města, že prý možná bude vrchním komisarem Poesie. Veršují takto

své obavy: »Co máme v Praze Durycha, tak poesie usýchá.« Ptají se mne na poměry v Ethiopii; mne to tam teď netáhne. Vůbec není už kam utéci. Prý pod naši zahradu povedou silnici, prý z vojenských důvodů, pro trény. Ale kdo to projektuje, málo si všiml jižních návrší, odkud tato cesta - vyložená střelbě jako na dlani - byla by brzy přetržena. Kromě toho dlužno překlenouti dvě hluboká údolí. Řešení jest zde jediné: Svést silnici tu pod městečko s jižní strany; je to malá, pohodlná objížd'ka s mírnou svažitostí, krytá proti útoku od jihu do nejposlednější chvíle, přímo »jako za větrem«. Když o tom rokujeme, vznikla též otázka jako u pražských básníků: Kam utéci? Anna navrhuje Volšanskou Vůbec, tam u Vyšek, místo zastrčené, pastvisko s jalovci; je tam voda, tam by byl pokoj. Jan přistupuje ke globu, otáčí jím kol osy, zkoumá směry a po krátké úvaze oznamuje: Ani tam to nepůjde. Jakmile se tam nastěhujeme, stoupne pokrok, ten sblíží národy, bude třeba přímé silnice mezi Paříží a Pekinkem, a ta povede zrovna přes Volšanskou Vůbec.

Ach, básníci, není už Ethiope, není kam utíkat!

Nikde věrné měsidlo mých spění

Nikde hejkalů a Nikde kuropění

Přítomnost. Prý otiskla krásnou stránku z Guardiniho článku o Těžkomyslnosti a vlastní ji p. J. Čapkovi. Paní V. mi posílá i sešit. Při prohlížení poletují mi myslí etymologické vločky. Zdálo by se na první pohled, že Peroutka jest zdobnělina od slova peruť. Možné to je, ba filologové jsou tomu i povinni věřit; ale není to jediná

možnost. Neboť lze slovo to vztahovati i na kořen slova prátí se, tedy minutivum od práč. Neboť, kdybychom chtěli obyčejným způsobem udělati z práce práčátko, přešlo by to smyslem na prače, což, jak známo z dějin, jest malý prakovník, der Schleuderer, t. j. ten, který házeli z praku. A to v našem případě, protože jsme v Přítomnosti a ne v minulosti, nemělo by valného účinku proti kanonům, jedovatým plynům a jiným otravám. Nelze tedy jinak vyjádřiti práce moderní figury než tímto naším Peroutkou. Neboť s perutěmi nemá pranic společného. Přikloníte-li se tedy skrovně a pozorně k tomuto smyslu, vdřepíte-li se do rozumné etymologie, pochopíte pak snadno veškery půvaby prózy Přítomnosti.

Taky »Boje«. Vidím tento plátek ponejprv. Rudý nápis sloupovým písmem. Píše tam dr. Škareda, že nadržujeme (my a prý též p. Babler se Svatého Kopečka, asi proto, že vydal Juditu, kteréžto slovo začíná jako Jude, což jest něm. žid) židům. Vydali jsme totiž kdysi Spásu skrze Židy od Leona Bloy. Nejvíce je jim záhadou, kdo nás vlastně vydržuje? Podezřívají i pány biskupy.

Douška vydavatelům tohoto »Boje«, kde bojují asi shnilými brambory, neboť jsou od toho svého bojování upatláni, až ošklivo se dívat: Málo si, holečci, rozumíte. Ten dr. Škareda, zasedlý nějaký vařbuchta, vás zkrátka napálil. Jsou to takoví študovaní páni, kteří si předně opatří dobrá místa, a když se cítí již v sádle dobře založení, občas se rozpomenou, že taky »študovali« a pak dělají literaturu. Jsou to podle našich poctivých měřítek

nejnižší otroci, na něž se hodí slovo Ortega y Gasseta ve Vzpourě davů (str. 89.) »Hanebný a zesurovělý je způsob života, který čeká toho, jenž odmítl být tím, čím měl být. Jeho pravá bytost proto ještě nezemřela, ale obrací se v žalující stín, v přízrak, který mu stále dává pociťovat nízkost života, který vede, proti tomu, který měl vést. Člověk zpodlelý je sebevrahem, jenž sebe sama přežil.«

Takový »spisovatel« pohne se jednou dvakrát ve své klubovce, oddechne předem i zadem, a už se to z něho hrne takové, jak jste to otiskli. Ale nepomýšlíte na to, že se stáváte spoluvinníky jeho trestuhodné hlouposti, a kdyby ještě přišly doby zdravé, aby se spravedlnost kohnala úměrně k zločinům i co do stavby čili jakosti trestů, byly by vám za toto nactiutrhání jazyky přibity na kůl nebo byste museli v mrazu lízat železné kliky, aby vrchní slupka, stržená mrazem, se obnovila k rozumnějšímu mluvení. Neboť zle jest, když jazyk před rozumem ubíhá a když, jako tomu vašemu doktorovi, všechnen rozum na jazyku sedí.

»Slavíček Rájský na Stromě Života Slávy Tvorcy Svěmu Prospěvující. To jest Kancyonál anebo Kniha Písní, Rozličné, nábožné Písně s mnohým Spasitedlným přemýšlováním obsahující.« Je to titul starého zpěvníku P. Jana Josefa Božana, rodáka frýdeckého, ze 17. st. Opisu- jeme si jej sem pro osvěžení ze »stoky nečistoty«, v níž jsme se s tím »Bojem« umazali.

Důrazně upozorňujeme. Takový jest titul článku p. Durycha, v němž doporučuje Československu »soběstač-

nost«. »Evropa už nám nemá co dáti .« »Jest naším cílem úplná samostatnost .« a podobně. Arci článkem prochází i jiný pedál: Zdůrazňuje presidenta dr. Edvarda Beneše *proti* dr. Tomáši Masarykovi. Do toho pánům nemluvíme. Ale k té soběstačnosti bude dobře uvážit též slovo Fr. Palackého ze dne 7. února 1852: ». Zázračnou mocí páry a elektřiny dána poměrům světovým nová míra, staré hráze mezi zeměmi a národy mizejí vždy více, všechny čeledi, všechna plemena pokolení lidského sblížily se k sobě, dotýkají se a otírají se o sebe vzájemně a *samožilové každého rodu náležejí napotom do říše bájek* Čas jest, aby povzbudil se znova národ náš a orientoval se v duchu věku nového; aby *povznesl zrak svůj nad ouzké meze své otčiny* a nepřestáváje být vlastencem věrným, aby spolu stal se světoobčanem bedlivým a opatrným. Musímeť i my zúčastniti se v obchodu¹⁾ světovém a *kořistiti pro sebe z pokroku všeobecného*: musímeť opustiti ne starou víru a poctivost svou, ale starý a zarytý onen zvyk šlendriánský, onu dávnou ochabělost a zahálku, která jest příčinou chudoby a malomyslnosti naší; musíme nastoupiti cesty nové a zotaviti se průmyslem všichni, netoliko fabrikanti, kupci a řemeslníci, ale i selští hospodáři, učenci a ouředníci .«

¹⁾ Netřeba snad upozorňovati naše čtenáře stálé, že u Palackého toto slovo v tomto spojení znamená *spolek, obcování*. Ale činíme tak pro čtenáře náhodné, kteří se ještě nepřiučili roztažitelnosti slov.

Třeba se pozastaviti i u slova »průmyslem« v řeči Palackého. Není to jenom to, co se teď slovem tím myslí, nýbrž všechno podnikání v dobrém vůbec, aby se totiž přičiňovali i »učenci a ouředníci«, právě dva stavy, jež bez Evropy a »globální« výchovy nejsou možny. Až Církev, stát a škola (t. j. prázdno, v němž se může též svobodně myslit, svobodně, t. j. aby i na myšlenku měl člověk pokdy) se usjednotí, nebudeme se starat o soběstačnost nebo samostatnost, ale prostě - budeme.

Défuncto Heróde, ecce, angelus Dómini appáruit in somnis Joseph in Aegýpto.

Čtení svatého Evangelia podle Matouše.

Za onoho času: Když umřel Heródes, aj anděl Páně ukázal se Josefovi ve snách v Egyptě řka: Vstaň a vezmi dítě a matku jeho, a jdi do země israelské: neboť jsou zemřeli ti, jenž hledali bezživotí dítěte, kterýžto vstal a vzal dítě i matku jeho, a přišel do země israelské. Ale uslyšev, že-by Archelaus kraloval v Judsku místo Heródesa otce svého, obával se tam jíti: a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. A přišed bydlil v městě, jenž slove Nazaret: aby se naplnilo, což povědíno bylo skrze proroky, že Nazaretský slouti bude.

¹ Et reliqua.

MAT 2, 19-23. // BREVIÁŘ ŘÍMSKÝ o vigiliích

Vere dignum et justum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere: Dómine sancte, Pater omnípotens, aetérne Deus:

QUIA, CUM UNIGÉNITUS TUUS *in substántia nostrae mortalitátis appáruit, nova nos immortalitátis suae luce reparávit. Et ídeo cum Angelis et Archángelis, cum Thronis et Dominationibus cumque omni militia caeléstis exércitus hymnum glóriae tuae cánimus, sine fine dicéntes.*

Vèru důstojno i spravedlivo jest, slušno i spasitelno, bychom tobě vždy a všude díky vzdávali, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože. Neboť jednorozený tvůj v podstatě naší smrtelnosti se zjeví, novým nás nesmrtelnosti svoji světlem obnovil. A proto s Anděly i Archanděly, s Trůny i Panstvy, i s veškerou silou vojška nebeského hymnus slávy tvé pějeme, bez konce říkajíce :

MISÁL ŘÍM. Preface tato se říká na Zjevení Páně a po celou oktávu.

Ex hoc loco intelligimus, non solum Heródem, sed et sacerdotes et scribas eódem témpore necem Domini fuísse meditátos.

Homilie svatého Jeronyma, kněze.

Lectio VII.

Z tohoto místa poznáváme, že nejen Herodes, ale též kněží a zákonníci v téže době na zavraždění Pána pomýšleli. Ten vstav, vzal pacholíka i Matku jeho. Neřekl (evangelista): Vzal syna svého a manželku svou, ale pacholíka a Matku jeho, jako pěstoun a ne manžel.

R. Sancta et immaculáta virgíitas...

Lectio VIII.

Uslyšev pak, že Archelaus vládne v Judsku místo Herodesa, otce svého, bál se tam jíti. Mnozí se klamně domnívají, neznajíce dějin, že onen Herodes, který se Pánu při utrpení jeho vysmíval, jest týž, o němž

se nyní praví, že zemřel. Zatím však ten, jenž později s Pilátem přátelství učinil, jest synem tohoto Herodesa a bratrem Archelaa.

R. Nésciens mater virgo virum, péperit sine dolóre...

Lectio IX.

Neboť Nazarejským bude nazýván. Kdyby mluvil (evangelista) přesně podle Písem, nikdy by neřekl: Co bylo pověděno skrze proroky, ale prostě: Co jest pověděno skrze proroka: tím však, že mluví o více prorocích, ukazuje, že neuvádí slov, nýbrž smysl Písem. Nazarejský se vykládá svatý. A že Pán svatým bude, o tom se všude Písmo zmiňuje.
Te Deum laudamus.

¹ *Lib I. Comm. in cap. II. Matth. (Kn. 1. Kom. ve 2 hl. Mat.)*

BREV. ROM. 5. ledna, o vigiliích Zjevení Páně, o jitřní, in tertio Nocturno.

TOMÁŠ ZE ŠTÍTNEHO

Knížky šestery o obecných věcech křesťanských. Předmluvy a knihy prvé: O víře, naději a lásce a výklad paterře. Kurs 41., v listopadu léta Páně 1937. Do tisku upravil Josef Florian. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskla knihtiskárna V. Vokolek a syn v Pardubicích. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Formát 15½ cm × 12 cm, str. 136. Původně za 14 Kč, obyč. 9 Kč.

Ivan Ev. ŠARIČ

Judit. Tuto báseň, jejíž originál vyšel v Sarajevě léta Páně 1921, přeložil Otto F. Babler. Jako 34. svazek své edice Hlasy vydal ji překladatel na Svatém Kopečku u Olomouce s kresbou a v úpravě Břetislava Štorma. Vytiskla ji knihtiskárna Karla Kryla v Novém Jičíně v létě roku 1937 písmem Empiriana-Bodoni v počtu 400 číslovaných výtisků. Formát 18½ × 13½ cm, str. 36. Titul dvojí barvou. Původně za 15 Kč.

Ct. VENTURA DE RAULICA

Církev a stát čili theokracie a cesarismus.

Kurs 43. v prosinci léta Páně 1937. Z francouzštiny přeložil dr. Frant. Odvalil. Imprimatur arc. konsist. v Olomouci ze dne 14. dubna 1937 č. 5785. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskla knihtiskárna Václava Horáka v Prostějově. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Formát 15½ cm x 12 cm, str. 104. Titul dvojí barvou. Původně za 11 Kč, obyč. 7 Kč.

Štefan ŽEROMSKI

Mučedníci. Vyšlo jako 127. svazek Dobrého Díla v prosinci léta Páně 1937. Z polštiny přeložil Jaroslav Janouch. Titulní obrázek do dřeva vyryl Michael Florian. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Bylo tištěno A 50, B 150 a C 400 exemplářů. Formát 17 cm x 11 cm, původně za A 20, B 12, C 8 Kč.

Anatole LE BRAZ

Noc ohňů. Přeložil O. Reindl. Upravil Oldřich Menhart. Dřevoryty vyzdobil Vlad. Šindler. Vydal na podzim roku 1937 Jan V. Pojer v Brně jako 38. svaz. edice Atlantis. Menhartovou antikvou vytiskl Karel Kryl v Novém Jičíně 375 ručně číslovaných výtisků. Výtisky s čísly 1–50 byly tištěny na Van Gelderu, výtisky s čísly 51–375 na antiku. Formát 17 cm × 10¹/₂ cm, str. 146. Titulní vinětka dvojbarevná.

Gunnar GUNNARSSON

Sedm dní temnoty. (*Salige er de enfoldige*). Přeložil Emil Walter. Dřevoryt na obálce a grafická úprava Cyrila Boudy. Vytiskla „Politika“ v Praze pro nakladatele F. Topiče 1934. Formát 21 cm × 13¹/₂ cm, str. 256. Původně za 36 Kč, v plátné váz. o 15 Kč dražší.

Georges BERNANOS

Deník venkovského faráře. (*Journal d'un Curé de Campagne*) Román. Z francouzštiny přeložil Jan Čep. Vytiskl a vydal v říjnu 1937 Melantrich a s. v Praze. Mimo vydání obyčejné vyšlo 5 číslovaných výtisků na ručním papíře Vergé Blanc Pannekoek. Stran 288, formát 20 cm x 13 cm, původně za 27 Kč, váz. 37 Kč.

André BEAUNIER

Poslední den. Dobrého Díla svazek 126. V prosinci léta Páně 1937. Z frančiny přeložil Jaroslav Zaorálek. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí. Skladem u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Bylo tištěno A 100, B 200, C 500 exempl. Formát 17 cm x 11 cm, str. 106, původně za A B 16, C 10 Kč.